

CURIERUL JUDICIAR

REVISTĂ DE DOCTRINĂ-JURISPRUDENȚĂ-LEGISLAȚIUNE-ECONOMIE POLITICĂ-FINANȚE-SOCIOLOGIE

FONDATOR:

ION S. CODREANU

Avocat

DIRECTOR:

I. GR. PERIȚEANU

fost Ministru, Avocat

Președintele Uniunii avocaților din România

PRIM REDACTOR:

ALEXANDRU VELESCU

Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov Avocat; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif Gh. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Radu Dimiu**, Magistrat la Trib. Ilfov; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Avocat; **D. Gălășescu Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ. Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov și **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat;

Din cauza vacanței Nr. 27 al CURIERULUI JUDICIAR va apărea Duminică 16 August 1936.

ACȚIUNI DECLARATORII.

ACȚIUNI PROVOCATORII

SUMAR

— *Acțiuni declaratorii, Acțiuni provocatorii*, de Mihai Bărcă, magistrat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

— Inalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Ministerul Justiției cu Mircea G. Serion* (Expert. Onorariu. Lipsa dispozițiilor în pr. pen. cu privire la fixarea onorariilor experților. Se aplică regulile din proc. civ. Fixarea onorariului. Un drept al celui ce numește pe expert. Inadmisibilitatea acțiunii pe calea dreptului comun pentru fixare, majorare și plata de onorariu expertului);

— Idem, idem: *Ministerul Ap. Naționale cu Col. M. Protopopescu* (Responsabilitate. Soldați. Daune produse la via unui vecin al cazarmei. Lipsa de supraveghere din partea organelor militare în subordine. Răspunderea comitentului);

— Idem s. II: *Banca Timișoarei și a. cu văduva lui Iosif Spitzer* (Legea conversiunii. Ardeal. Girant. Beneficiază de conversiune indiferent dacă creanța sa intră sau nu în excepțiunile prevăzute de art. 69 din lege. Proprietar care posedă un imobil în două calități distincte. Condițiunile în care beneficiază de conversiune);

— Camera de Arbitraj a Bursei de efecte, acțiuni și schimb din București: *Banca Cornea cu Soc. minieră Mica și a.* (Bursă. Acțiuni nominative. Transfer. Camera arbitrală. Diferende. Incompetență. Transferul prin procură în alb. Dacă ridică obligațiunea agentului de a se conforma art. 171 cod. com. Dacă art. 46 alin. 2 se aplică titlurilor nominative. Declinarea competenței Camerii arbitrale pe calea principală. Nu mai poate judeca aceeași operație pe cale de excepție. Responsabilitatea agentului oficial. Limitare. Convenție scrisă. Negocieri în bursă. Nu creează raporturi directe între cumpărător și vânzător);

— Tribunalul Ilfov s. notariat: *Aida și I. Haritonovici cu Col. C. Cocea* (Bursă. Deciziune pronunțată de Camera de Arbitri. Contestație. Indreptată la tribunal. Competința Camerii Arbitrale de a o judeca) cu Nota d-lui S. N. Charas.

JURISPRUDENȚA STREINĂ

— Casația italiană (Societăți comerciale cu răspundere nelimitată. Responsabilitatea soților pentru acoperirea pasivului);

— Idem s. I (Filiațiune. Căsătorie anulată pentru impotența soțului. Efecte asupra statului copiilor);

— Idem, idem (Mandat comercial. Revocare. Justă cauză);

— Idem, idem (Donatiune. Dar manual);

— Idem (Acțiune revocatorie civilă și falimentară. Deosebire);

— Idem (Lichidare. Când încetează societatea);

— Idem s. III (Responsabilitate civilă. Administrație publică. Funcționari. Fapte streine de atribuțiunile lor. Responsabilitate indirectă. Concurs de culpe);

— C. Ap. Brescia (Administratori. Responsabilitate. Acțiune exercitată de mandatar. Procesul verbal al adunării. Forma. Abținerea dela vot a administratorului);

— C. Ap. Genova (Societate. Administrație și director. Cumul. Admisibilitate);

— Curtea supremă Polonă (Venituri percepute pe nedrept. Dacă este aplicabilă prescripția de cinci ani. Soluție negativă) cu Nota d-lui H. Udrea, magistrat.

1. *Definiții.* — Un studiu aprofundat și conștiincios al teoriei acțiunilor în justiție, ne reliefează o quasi-imposibilitate științifică de a formula o definițiune invulnerabilă noțiunii de acțiune. Această imposibilitate ar putea fi prezentată în mod plastic, prin enumerarea numeroaselor definițiuni, la care s'au oprit cei mai străluciți autori de procedură, enumerare ce ar înfățișa unul dintre cele mai luxuriante mozaicuri logice.

Oprindu-ne la concluziunile pline de realism ale lui Rudolf von Ihering, vom defini acțiunea în justiție, ca un drept pe care îl are oricine, de a solicita justiției protecțiunea juridică.

Prin urmare, acțiunea privită aparte ca o entitate juridică, este un drept. Inșă, sub raportul ontologic, ce nu constituie decât un element intrinsec al fiecărui drept, căci dacă dreptul nu este decât un interes protejat juridicește, atunci nu se poate concepe un drept din punct de vedere practic, decât dacă poate fi realizat în justiție. De asemenea, nu poate fi concepută o acțiune în justiție, fără un interes susceptibil de a fi realizat în justiție.

De aceea, cu drept cuvânt, anatomia oricărui drept ne indică un element substanțial, care exprimă scopul sau interesul practic și un element formal care se referă la realizarea lui.

Intr-o metaforă foarte sugestivă, primul element e considerat ca fructul, iar secundul ca învelișul său protector. Evident că, utilitatea dreptului o constituie primul element, în timp ce, secundul, îi procură mijloacele de realizare și îi asigură respectul în mediul social.

Elementul substanțial ni se înfățișează, prin actele care indică exercițiul sau folosința sa, în timp ce elementul formal, protecțiunea juridică, apare în mod frecvent, sub forma acțiunii în justiție (*Eugen Herovanu*, *Tratat de procedură civilă*, p. 332, paragr. 162).

2. Astfel definită și privită noțiunea de acțiune, în general, definițiunea acțiunilor ce formează obiectul studiului nostru va fi ușurată.

In adevăr, o protecțiune juridică complectă a unui drept substanțial nu poate fi realizată, decât dacă i se poate garanta o reparațiune în caz de violare materială, rezultat al unei coliziuni și, în același timp, po-

sibilitatea de a înlătura orice incertitudine ce s'ar creea în jurul său printr-o contestațiune abstractă, care ar viza însăși existența sa.

Pentru prima ipoteză, protecțiunea juridică ia forma unei acțiuni represive sau condemnatorii; în secunda ipoteză, protecțiunea se realizează pe calea unei acțiuni declaratorii sau de simplă constatare.

Prin urmare, o acțiune represivă survine întotdeauna, posterior unei violări aduse dreptului, urmărind o condamnățiune care constă în reparațiunea prejudiciului cauzat, sau în ordinul de a repune dreptul în situațiunea în care se afla anterior violării.

Acțiunea declaratorie urmărește, din contra, o prevenire a unei violări concrete a dreptului învăluit în incertitudine, prin constatarea existenței sau inexistenței sale, ori de câte ori, acestea deși nu au fost violate, spre a justifica o acțiune represivă sau coercitivă, sunt învăluite totuși, într-o atmosferă de incertitudine și nestabilitate grație pretențiilor precise și publice, formulate de o altă persoană, prin care se contesta dreptul sau raportul juridic.

În Italia, aceste acțiuni sunt denumite acțiuni „di mero accertamento” sau de simplă constatare.

În doctrină se face, în deobște, o antiteză între acțiunile declaratorii, al căror obiect este numai o constatare judecătorească a existenței sau inexistenței unui drept și acțiunile executorii sau condemnatorii, prin care se urmărește o condamnățiune sau injoncțiune.

3. O acțiune „provocatorie” în sensul științific al cuvântului, este o acțiune care, păstrând caracterul unei acțiuni executorii, cuprinde în mecanismul său o inversare de principii procedurale.

Astfel, dacă potrivit normelor dreptului clasic procedural, nimeni nu poate fi constrâns să exercite o acțiune în justiție sau să-și precizeze atitudinea față de un drept al cărui titular este, după cum rezultă din adagiul latin „nemo invitus agere vel accusare cogatur potest”, acțiunile provocatorii constituiesc o derogare dela acest adagiul.

Titularul interesului poate constrânge pe reclamantul pasiv, să-și exercite acțiunea sau să-și determine atitudinea ce înțelege a lua față de un drept, sub sancțiunea unei iminente și iremediabile decăderi sau injoncțiuni.

Este drept că, din punctul de vedere ontologic, acțiunile declaratorii își au origina în cele provocatorii, fiind după expresia lui Maynard, o adaptare viabilă din punct de vedere juridic, a acestora; dar de aici și până la confundarea lor, este un obstacol inabordabil, din punct de vedere științific.

4. Din punct de vedere istoric, apariția acțiunilor provocatorii se plasează în dreptul evului mediu, fiind o creațiune a glosatorilor. Aceștia, pornind dela formulele și procedeele găsite în „lex diffamari” și „lex si contendant” din dreptul roman, au creat acel remediu general procedural denumit „provocatio ex lege diffamari”.

Această creațiune procedurală, isvorită din legile supra citate, a căror aplicațiune în dreptul roman era cu totul excepțională, deoarece derogau dela principiul „nemo accusare vel agere cogatur potest”, a luat în evul mediu o aplicațiune generală și extensivă, devenind un panaceu juridic ori de câte ori, cineva pretindea situațiunea de creditor al cuiva și dintr-o intenție malițioasă, nu intenta un proces pentru a obține execuția dreptului său, ci se complăcea într-o si-

tuațiune de pasivitate. Atunci această persoană putea să fie contrânsă să introducă acțiunea respectivă într-un termen determinat, după expirarea căruia era decăzută și obligată la tăcere.

În cazul când la provocarea respectivă, cel constrâns a-și expune pretențiunile în fața justiției, compărea aducând probe, care însă nu-i puteau dovedi pretențiunea formulată, era deasemenea obligat la tăcere pe viitor.

Procedeu generalizându-se s'a aplicat nu numai în ipoteza când cineva afirma un drept de creanță asupra unei persoane, ci ori când contesta vreun drept sau raport juridic, fără a se adresa justiției, provocând prin această atitudine, o incertitudine sau o instabilitate în jurul dreptului sau raportului juridic contestat.

Acest procedeu a existat și în dreptul italian și în dreptul francez anterior apariției codurilor de procedură civilă sub forma acțiunii „en jactance” sau „en perpetuel silence”.

5. În Franța, codul de procedură civilă trece sub tăcere acțiunea provocatorie supra citată. Ținând seama de spiritul și principiile procedurale cuprinse în acest cod, autorii francezi conchid la inadmisibilitatea ei. Cităm în acest sens părerea lui *Glasson* în următorul citat „Il devient plus facile, ces notions élémentaires posées, de résoudre la controverse à laquelle donne lieu depuis longtemps la question des actions provocatoires. On peut, si on a un droit, agir en reconnaissance de ce droit contre une personne qui le conteste et ne porte pas elle-même sa contestation en justice. Sans doute il ne paraît pas possible, quoiqu'on l'ait soutenu souvent au temps des anciennes „actions de jactance”, de contraindre celui qui émet des prétentions injustes ou formule des contestations mal fondées à les soumettre aux tribunaux comme demandeur en assumant la charge de la preuve. Les actions provocatoires ou de jactance, étendues ainsi n'existent plus dans notre droit” (*Traité, Glasson, Tissier*, t. I, 1925, p. 433).

În ceea ce privește codul de procedură italian, din lucrările lui preparatorii se constată că acțiunile provocatorii existente sub denumirea de „giudizii di giatanza” sau de „giudizii di diffamazione”, au fost repudiate în mod expres. Această repudiare a fost interpretată multă vreme de către autori în defavoarea acțiunilor declaratorii, din cauza confuziunii pe care autorii o făceau între aceste din urmă acțiuni și cele provocatorii.

Îndată ce însă doctrina italiană a făcut distincțiunea între aceste acțiuni, repudiarea expresă din lucrările comisiei, a acțiunilor provocatorii, a creat după cum remarcă *Chiovenda*, un argument irefutabil în favoarea acțiunilor declaratorii.

În adevăr, ceea ce determinase atât pe autorii procedurii civile franceze, cât și pe acei ai codului de proced. civ. italian, să îndepărteze acțiunile provocatorii, a fost nu atât funcțiunea lor preventivă, ci caracterul lor derogator dela principiile capitale a acestor coduri, după care nimeni nu poate fi forțat să-și exercite un drept sau o acțiune în justiție.

De unde rezultă că, excluzând această formă displăcută, funcțiunea acțiunilor provocatorii poate fi realizată prin acțiuni în concordanță cu sus menționatul principiu. Această funcțiune a fost atribuită de doctrina și jurisprudența italiană și franceză, acțiunilor declaratorii, pe care le-au considerat ca o transforma-

re viabilă din punct de vedere juridic al acțiunilor provocatorii, prin acomodarea acestora la spiritul procedurilor civile codificate.

Această concepțiune a fost facilitată și de faptul că legiuitorii codurilor de procedură civilă, au lăsat să se întrevadă posibilitatea de a se exercita acțiuni cu caracter preventiv pe baza principiilor generale, care regentează exercițiul acțiunilor în justiție, cât și pe considerațiunea că în unele cazuri au admis acțiuni declaratorii speciale.

În acest sens: *Chiovenda*, Principii di diritto processuale, p. 169 și urm.; *Glasson*, op. cit. p. 433.

Cităm pentru documentarea expunerii făcute în acest număr, următorul pasagiu foarte elocvent, datorit acestui din urmă autor: „Mais on peut, si on y a un intérêt suffisant, agir soi-même contre celui qui émet des prétentions injustes, en prenant le rôle de demandeur et la charge de la preuve, et en demandant au juge de décider que le droit contesté existe ou que le droit prétendu n'existe pas.

Sans doute encore il ne suffit pas de propos quelconques par lesquels une personne aurait affirmé l'existence à son profit d'un droit ou mis en doute l'existence du droit d'un autre; de simples „jactance“ n'autorisent pas à agir. Mais, s'il y a une prétention précise affirmée dans des actes publics ou même dans de simples lettres ou actes privés, celui dont le droit est contesté peut agir pour le faire reconnaître par le juge. Il en est de même s'il s'agit de faire reconnaître contre une autre personne l'inexistence d'un droit que celle-ci prétend avoir. On admet bien que le possesseur d'un immeuble peut agir au possessoire contre celui qui, par des prétentions formulées dans des actes publics ou judiciaires, conteste son droit; il y a alors troubles à la possession.

D'un façon général, ainsi qu'il a été dit déjà, la reconnaissance des droits contestés rentre essentiellement dans la juridiction et par suite dans le droit d'action en dommage intérêt contre celui qui conteste injustement le droit d'une autre personne à donner à celle-ci. La meilleure protection, la réparation la plus efficace est tout d'abord la reconnaissance judiciaire du droit contesté“ (op. cit. p. 433).

6. În afară de legătura genetică expusă supra, între acțiunile declaratorii și cele provocatorii, mai există după cum am învederat deja din expunerea istoricului lor, o afinitate de funcțiuni; prevenirea violării unui drept sau raport juridic, deci a unei acțiuni represive, prin scoaterea acestora din starea de incertitudine sau nestabilitate, în care există la un moment, dat, grație constatării pe calea unei hotărâri judecătorești, a existenței sau inexistenței lor.

Dacă însă funcțiunea lor este similară, între ele există totuși pe lângă deosebirea semnalată supra, și aceea că, acțiunile provocatorii tind la o obligațiune sau injoncțiune, ceea ce le atribuie un caracter condamnator, în timp ce, acțiunile declaratorii se mărginesc pur și simplu la o constatare în afară de orice injoncțiune.

7. Fenomenul de transformare al acțiunilor provocatorii în acțiuni declaratorii, semnalat în dreptul procedural francez și italian, s'a petrecut și în dreptul german și anglo-saxon. Deosebirea însă, dintre aceste legislațiuni, constă în forma sub care s'a înfățișat acest fenomen.

Astfel, în timp ce în legislațiunile latine, legiuitorii omit să se ocupe în texte exprese despre aceste

acțiuni, lăsând doctrinii și jurisprudenței misiunea de a se ocupa despre ele, înfăptuind transformarea reliefată, legiuitorii germani și anglo-saxon au efectuat transformarea acțiunilor provocatorii existente în dreptul vechiu, în acțiuni declaratorii, prin texte categorice (a se vedea următoarele lucrări: *Maynard*, Les jugements déclaratoires; *Mihail Bărcă*, Acțiunile declaratorii în dreptul român și comparat).

8. În doctrină, acțiunile provocatorii sunt împărțite în: a) acțiuni provocatorii sau ad futurum și b) acțiuni interogatorii.

Din prima categorie fac parte acele acțiuni prin cari o persoană care afirmă existența sau inexistența unui drept sau a unui raport juridic, este constrânsă a-și exhiba probele în justiție, sub sancțiunea de a i se impune o tăcere perpetuă în caz când nu compare în fața justiției, sau când compărând, nu face dovada afirmațiunilor sale. În secunda categorie, intră acțiunile care au de obiect constrângerea unei persoane de a-și lămuri atitudinea ce o are asupra unui drept sau facultăți, în scopul de a ști dacă va intenta o acțiune sau va exercita un drept, sau în ce mod va interpreta o clauză a unui contract, sub sancțiunea de a nu mai putea formula ulterior pretențiuni în această privință (*Eugen Herovanu*, Principiile Procedurii Judiciare, 1932, p. 160 și urm.; *Glasson*, op. cit. p. 436; *George Ilescu*, Pand. Rom. 1934, I, p. 88 și urm.).

Am arătat că acțiunile declaratorii nu sunt decât o modernizare a acțiunilor provocatorii, prin acomodarea acestora din urmă la spiritul procedural modern. Din această cauză, părerea autorilor în ceea ce privește inadmisibilitatea acțiunilor provocatorii, pare a fi unanimă.

Funcțiunea lor preventivă fiind trecută asupra acțiunilor declaratorii în dreptul modern, nu se mai poate vorbi în mod științific, despre acțiuni provocatorii. Denumirea aceasta atribuită acțiunilor declaratorii, evidențiază, nu numai o lipsă de documentare științifică, dar și o confuziune regretabilă.

Înă devăr, vom remarcă infra dificultățile la care dau naștere lipsa unei concepții precise, în dreptul român, asupra acestor chestiuni, când e vorba să se interpreteze ar. 69 din ultima lege de conversiune, precum și atunci când se pune în drept problema admiterii acțiunilor declaratorii.

Astfel, în ipotezele vizate în cuprinsul definițiunilor date acțiunilor provocatorii, partea interesată poate obține o hotărâre care să tranșeze în mod definitiv controversa asupra unui drept sau raport juridic, când ea nu a fost concretizată prin acte materiale de violare, în concreto, a aparenței lor juridice, când datorită acestei controversă dreptul sau raportul juridic sunt vătămate prin nesiguranța în care plutesc, recurgând la exercițiul acțiunilor declaratorii în care partea interesată păstrează întotdeauna atitudinea unui reclamant.

II. Funcțiunea și natura juridică a acțiunilor declaratorii

9. Am arătat în prima parte a acestui studiu că nu se poate concepe un drept fără protecție juridică, și că această protecție care constituie elementul formal al dreptului, poate fi realizată în două moduri: a) pe calea unei acțiuni represive; b) pe calea unei acțiuni preventive.

În sistemul procedurilor de origină latină, legiuitorii

torii s'au ocupat în mod expres și aparent numai de acțiunile represive, în timp ce legislațiunile germanice și anglo-saxone, mai recente, s'au preocupat în mod special și de acțiunile cu caracter preventiv (a se vedea următoarele lucrări: *Maynard*, op. cit.; *Borchard*, *The declarator judgment a needed procedural reform*, 1918; *Mihail Bărcă*, op. cit.; *Wach*, *Der Feststellungsanspruch*, 1889).

Din situațiunea lacunară a legislațiunilor latine, nu s'a putut însă deduce un spirit refractar al legiuitorilor respectivi față de acțiunile preventorii. Din contra, grație formulei generale în care în deobște acești legiuitori își exprimă voința, doctrina și jurisprudența au considerat admisibile aceste acțiuni, fondându-și părerea tocmai pe principiile generale care disciplinează exercițiul acțiunilor represive.

10. Înainte de a expune argumentele care sprijină această părere, și care pledează pentru admiterea acțiunilor declaratorii, vom încerca să arătăm care este necesitatea juridică a acțiunilor preventorii în comerțul social.

Este o axiomă în dreptul modern, că nimeni nu-și poate face dreptate singur. Deasemenea, este iarăși de natură axiomatică constatarea că, organizațiunea juridică a unei societăți, converge spre un scop unic, pacea socială. Însă această pace, repauzează în primul loc pe siguranța și stabilitatea raporturilor juridice existente între indivizi, pe de o parte, iar pe de altă parte, între aceștia și stat. Grație acestei siguranțe, activitatea socială se desfășură cu avânt și încredere. Din ea isvorăște înflorirea și prosperitatea activității economice.

Realizarea siguranței și stabilității drepturilor, se face, pe de o parte, prin protecțiunea pe care o acordă statul prin organele sale, pentru desdăunarea titularilor drepturilor încălcate, iar pe de altă parte, prin forța latentă pe care o exercită organizațiunea juridică, în activitatea indivizilor; prima protecțiune decurge din eficiența reactivă a organizațiunii sociale, și se traduce prin intermediul acțiunilor represive sau condamnatorii; secunda, constituie eficiența activă a acestei organizațiuni.

11. S'a constatat în general, că orice conflict care tulbură pacea socială, fie că a izbucnit între indivizi, fie între aceștia și stat, nu are ca mobil sufletească un spirit negativ și malițios; din contra, în quasi-unanimitatea cazurilor, conflictele izbucnesc, pe deo parte, din nesiguranța și echivocul în care sunt învăluite la un moment dat drepturile care isvorăsc din anumite situațiuni legale sau contractuale, iar pe de altă parte, din faptul că fiecare din părțile adverse violează dreptul celeilalte, cu credința că dreptatea este de partea sa.

Din această cauză, autorii cei mai iluștri, sunt unanimi în a recunoaște că protecțiunea juridică represivă, este cu totul insuficientă pentru a garanta pacea socială. Recurgând la o metaforă, au considerat acțiunile represive care alcătuiesc această protecțiune ca pe un medicament curativ, în timp ce, mutatis mutandis, o acțiune preventorie a fost considerată ca având importanta eficacitate a unui tratament preventiv.

De aceea, pentru a arigura o cât mai solidă și nesdruncinată pace socială, eficiența reactivă a unei organizațiuni sociale, trebuie să fie complinită de mijloace de protecțiune preventivă, al căror rol este în principal, acela de a evita conflictele grave dintre

părțile cu interese contrare, conflicte traduse în violarea efectivă a drepturilor lor. Evitând forma gravă a acestor conflicte, evită și consecințele lor, uneori cu repercusiuni patrimoniale și sociale, dintre cele mai dăunătoare.

Aceasta fiind funcțiunea juridică a acțiunilor declaratorii, nu este de mirat că în țările cu legislațiuni recente, materia acțiunilor preventorii a preocupat în deosebi pe legiuitor.

În adevăr, prin intervenirea acțiunilor declaratorii, situațiunile legale și contractuale ale părților fiind clarificate printr'o hotărîre judecătorească, cu autoritate de lucru judecat, este evident că părțile nu vor mai recurge la o violare efectivă a acestor situațiuni, pentru ca în acest mod să dea naștere unei acțiuni represive.

12. Să trecem acum, să ne ocupăm de natura juridică a acțiunilor declaratorii.

Am învederat, supra, că o protecțiune juridică completă, nu poate fi realizată, decât prin existența la îndemâna părților a acțiunilor represive și preventorii. Deasemenea, am semnalat că acțiunile preventive joacă rolul important al tratamentului preventiv în medicină: ele pot, în majoritatea cazurilor, să cruțe, pe de o parte, pacea socială de perturbațiile produse din violarea efectivă a drepturilor, iar pe de altă parte, să dispenseze pe părți de a suporta consecințe dintre cele mai dezagreabile, rezultate din aceste conflicte, atât din punctul de vedere al timpului în care urmează a fi tranșate, cât și din punctul de vedere al cheltuielilor și daunelor pe care urmează să le suporte.

Aceste constatări, trebuiesc coroborate cu principiul că în dreptul modern, justiția este un apanaj exclusiv al statului.

Astfel, dacă din punctul de vedere al păcii sociale, este necesară o protecțiune juridică represivă și preventivă, și dacă numai statul are puterea de a asigura această protecție, indivizii au un drept incontestabil de a se adresa organelor judecătorești, de o potrivă, pentru obținerea ambelor protecțiuni.

Dreptului pe care îl au indivizii pentru obținerea acestei protecții juridice, îi corespunde, conform principiilor care regentează teoria raporturilor juridice, obligațiunea din partea statului, de a acorda această protecție.

Prin urmare, fundamentul juridic al acțiunilor declaratorii, constă în obligațiunea statului de a acorda protecția juridică, persoanelor de pe teritoriul său.

Această obligațiune este concretizată aproape în toate legiunile, prin texte de legi, potrivit cărora puterea judecătorească este obligată să judece sub pedeapsa infracțiunii de tăgadă de dreptate.

Pe de altă parte, titularii drepturilor având garanția lor, nu numai în dreptul pe care îl au de a obține repararea prejudiciului suferit prin violarea lor efectivă, dar și dreptul de a scoate oricând drepturile sau raporturile juridice, dintr'o situațiune de nesiguranță și instabilitate, în care s'ar afla, independent de orice violare efectivă, urmează că, acestui din urmă drept trebuie să-i corespundă o acțiune, și aceasta nu poate fi alta, decât acțiunea declaratorie.

În rezumat, deci, fundamentul juridic al acțiunilor declaratorii, se poate formula în modul următor: statul este obligat să acorde o protecțiune juridică completă; indivizii au un drept la protecțiunea ju-

ridică preventivă; acțiunile declaratorii constituiesc această protecție.

În acest sens, invocăm autoritatea incontestabilă a lui Wach și a lui Chiovenda în lucrările supra citate (a se vedea: *Maynard*, op. cit., p. 81; *Mihail Bărcă*, op. cit. p. 17).

III. Caracterele acțiunilor declaratorii

13. O prezentare a caracterelor pe care le înfățișează acțiunile declaratorii, nu poate fi făcută, decât în cadrul definițiunii date acestor acțiuni. Această legătură, dintre definițiuni și caracterele fenomenului definit apare cu totul logică, atunci când ne gândim că o definițiune bună, trebuie să cuprindă în mod lapidar, trăsăturile caracteristice ale fenomenului definit.

Astfel, în partea întâia a acestui studiu, am arătat că acțiunile declaratorii sunt acele acțiuni, care urmăresc, constatarea existenței sau inexistenței unui drept sau raport juridic, fără a comporta vreo sancțiune coercitivă, ori de câte ori, acestea deși nu au fost violate, spre a justifica o acțiune represivă sau coercitivă, sunt învăluite totuși într-o atmosferă de incertitudine și nestabilitate, printr-o controversă reală, existentă asupra lor.

Conform acestei definițiuni, o primă caracteristică a acțiunilor declaratorii constă în aceea că, implică existența unei controverse reale asupra existenței unui drept sau a unui raport juridic.

În doctrină, această trăsătură este prezentată sub forma inexistenței unui litigiu (*Maynard*, op. cit. p. 5; *Al. Costin*, Pand. Rom. 1932, IV, p. 25; *Mihail Bărcă*, op. cit. p. 14).

În adevăr, după părerea lui *Maynard*, ceea ce caracterizează în primul loc acțiunile declaratorii, în comparație cu acțiunile executorii sau represive, este absența unui litigiu. Accepțiunea noțiunii de litigiu, este restrânsă de acest autor, exclusiv în legătură cu un conflict grefat pe o violare efectivă a dreptului.

Semnalam că, această formulă, nu este dintre cele mai fericite, pe de o parte, fiindcă utilizează forma negativă a unei caracteristici, iar pe de altă parte, deoarece recurge pentru a evidenția această caracteristică la o noțiune juridică de o confuziune și imprecizie rară.

Astfel, prin litigiu se desemnează noțiunea de conflict, diferend, neînțelegere, pricină, contestațiune, și e luat în mod frecvent ca echivalent cu noțiunea de proces. Însă, după cum în mod judicios, se remarcă de către autodidactii de procedură, dintre cei mai străluciți (*Eugen Herovanu*, op. cit. vol. II, pag. 144, nota 1), noțiunea de proces, are un conținut mai restrâns, cuprinzând în majoritatea cazurilor un litigiu, dar putând exista și în absența acestuia.

Caracterizarea însă, astfel formulată de către *Maynard*, nu este o greșală, căutăm să desprindem sensul pe care îl atribuie noțiunii de litigiu, considerându-l ca o neînțelegere, grefată pe o violare concretă a dreptului. Socotim, din contra, mai fericită formularea acestei caracteristici, prin forma pozitivă, și anume: existența unei controverse reale, deoarece, după cum vom învedera infra ceea ce caracterizează procedura declaratorie, este tocmai realitatea unei controverse, asupra unui drept, asupra unui raport juridic, asupra valabilității unui titlu, sau asupra interpretării unei clauze contractuale sau legale.

Într'un exemplu luat din practica jurisprudențială, putem exprima această caracteristică, în modul următor: X debitorul lui Y, afirmă în mod precis și public că beneficiază de dispozițiunile legii de conversiune. Y, titularul unei creanțe, neavând siguranța că X intră în prevederile acestei legi, afirmă contrariul. În jurul dreptului său de a-l urmări pe debitor în virtutea titlului ce posedă, se creează în acest fel o atmosferă de incertitudine, din cauza căreia Y creditorul nu poate lua o hotărâre, fără a risca cheltuieli zadarnice.

Dreptul de creanță nu este violat; el este însă, din cauza limbajului pe care îl susține debitorul, invocând dreptul nezultat din legea conversiunii, aruncat în incertitudine.

Pe de altă parte, X debitorul invocând dreptul său, la dispozițiunile legii citate, se găsește într-o nesiguranță, din cauza contestațiunii din partea creditorului.

Ne aflăm deci, în fața unei neînțelegeri, a unei controverse reale, care poate justifica, atât o acțiune declaratorie pozitivă sau confesorie din partea debitorului, pentru constatarea dreptului său de a beneficia de regimul legii de conversiune, cât și o acțiune negativă sau negatorie, din partea creditorului, pentru a constata inexistența acestui drept.

14. Controversa reală, constituie o caracteristică a procedurii declaratorii, nu atât în scopul de a fi deosebită de procedura executorie, ci spre a demarca hotarul dintre acțiunile declaratorii, și acțiunile bazate pe litigii fictive. Importanța acestei caracteristici, rezidă mai ales în necesitatea de a răspunde criticilor aduse procedurii declaratorii și care constau în acuzațiunea că această procedură ar fi chemată să rezolve chestiuni de interes pur academic, sau să dea simple consultațiuni părților litigante, asupra chestiunii ce le interesează. Vom reveni infra, asupra acestor critici, atunci când vom discuta admisibilitatea acțiunilor declaratorii în dreptul român.

Spre a termina cu această caracteristică, făcând abstracție de accepțiunea specială, pe care o dă *Maynard*, noțiunii de litigiu, putem spune cu drept cuvânt că în procedura declaratorie, există un litigiu, fie că îl numim ca atare, fie că îi spunem controversă reală.

Ceea ce distinge însă acest litigiu declarator, de litigiile executorii, este că primul realizează protecția dreptului la siguranța și stabilitatea drepturilor și raporturilor juridice, pe când secundul, realizează protecția juridică a acestora, ori de câte ori au fost violate în mod efectiv.

15. O a doua caracteristică procedurală, acțiunilor declaratorii, constă în aceea că ele deschid o adevărată instanță. Aici noțiunea de instanță are accepțiunea care i se atribuie în mod obișnuit de către autorii procedurii francezi, și anume, aceea de proces. Si această caracteristică, este desprinsă de către autori, în scopul de a apropia procedura declaratorie, de aceea executorie, îndepărtând-o și deosebind-o de procedura grațioasă.

Astfel, după cum vom vedea ulterior, când ne vom opri asupra caracterelor hotărârilor declaratorii, aceste acțiuni sunt de natură contencioasă, care implică deci, un duel judiciar, între reclamanți și pârît.

16. Treceam acum, să expunem caracterele procedurii declaratorii, sub aspectul hotărârilor care se pot obține prin intermediul ei. Din acest punct de vede-

re, putem face un *distinguo*: a) caractere care privesc conținutul hotărârilor declaratorii; b) caractere care se referă la autoritatea acestor hotărâri.

În ce privește conținutul hotărârilor declaratorii, acesta se poate confunda cu însuși obiectul acestei proceduri și constă în determinarea existenței sau inexistenței unui drept sau raport juridic, ca scop final al acțiunii întreprinse. Prin această constatare, părțile interesate urmăresc rezolvarea controverselor în care se află, fără a intenționa ca din această constatare să-și creeze un mijloc pentru exercitiul facil, al unei acțiuni executorii. Este drept însă, că obținerea unei atari hotărâri poate avea de rezultat și o facilitare a obținerii unei hotărâri executorii, atunci când deși hotărârea declaratorie a tranșat controversa, totuși dreptul a fost violat în mod efectiv; însă, acest rol secundar și adiacent, nu știrbește întru nimic, independența hotărârilor declaratorii, ca scop în ele înseși: simpla constatare, că un drept sau un raport juridic, există sau nu.

Această constatare, nu implică niciun element de coercițiune sau injoncțiune, prin absența acestui element, hotărârile declaratorii, se disting în mod fundamental de hotărârile condemnatorii, a căror caracteristică este tocmai obligațiunea părții ce a pierdut la efectuarea unei prestațiuni.

Hotărârile declaratorii, ne amintesc hotărârile cari se dădeau în dreptul roman, prin intermediul formulelor prejudiciale, din care lipsea, spre derogare dela regula generală, „*condemnatio*”.

De asemenea, nu trebuie să se facă o confuziune, între hotărârile declaratorii și cele declarative de drepturi, aceasta din urmă categorie de hotărâri, făcând parte din hotărârile condemnatorii. Importanța lor, fiind precizată sub raportul efectului retroactiv pe care îl produc, în antiteză cu hotărârile atributive sau constitutive de drepturi.

17. În ce privește efectul, pe care îl produce hotărârile declaratorii, nu există nicio deosebire între ele și hotărârile condemnatorii, deoarece, ambele categorii de hotărâri, rezolvă un proces contencios.

Prin urmare, hotărârile declaratorii, constată cu autoritate de lucru judecat, existența unui drept sau raport juridic. Scopul lor în sine, este înlăturarea, prevenirea violării efective a dreptului respectiv, și numai în mod subsidiar, în caz când această violare totuși s-a produs, să servească de bază, hotărârii condamnatoare.

IV. Clasificarea acțiunilor declaratorii

18. În strânsă legătură cu conținutul hotărârilor declaratorii, stă chestiunea clasificării acestor acțiuni.

Astfel, am văzut că o hotărâre declaratorie, poate conține constatarea, că un drept există sau nu.

Acțiunea care tinde la constatarea existenței unui drept, a unui raport juridic, sau a validității unui titlu, se numește acțiune declaratorie pozitivă sau confesorie.

Acțiunea care tinde la constatarea inexistenței lor, este o acțiune negatorie sau negativă.

Această clasificare, are o importanță mai mult sub raportul chestiunii administrării probelor, de care ne vom ocupa ulterior.

Acțiunea declaratorie, este aceea care le împarte în: acțiuni declaratorii principale și acțiuni declaratorii incidente.

Această diviziune, nu prezintă vreo importanță deosebită în procedura declaratorie. Ea se referă la modul de exercitiu al acestor acțiuni.

O acțiune declaratorie principală, este aceea, care, ieșind dela început instanța, independent de existența unui proces executor.

Acțiune declaratorie incidentală este aceea care se tranșează în cursul unui proces executor, ca o chestiune de care depinde soluția acestuia. Când vom interpreta art. 69 din legea conversiunii, ne vom servi în mod util de această diviziune.

20. În sfârșit, o altă diviziune a acțiunilor declaratorii, este aceea, care le împarte în acțiuni declaratorii generale, și acțiuni declaratorii speciale.

În legislațiunile care au codificat materia acțiunilor declaratorii, există texte, care se ocupă, în mod general, de exercitiul acestor acțiuni.

Astfel, sunt legislațiunile anglo-saxone și legislațiunile de origină germanică. Primele, au legi aparte, în această materie, iar secunde, au consacrat texte exprese, în care reglementează exercitiul acestor acțiuni. Astfel, avem în codul de procedură german, art. 256; în codul de procedură austriacă, avem art. 228, iar în codul de procedură civilă ungară, art. 130.

În aceste legislațiuni, mai găsim pe lângă textele care tratează acțiunea declaratorie generală, diverse texte în materii speciale, care vorbesc despre acțiunile declaratorii în materia respectivă.

În legislațiunile, în care acțiunile declaratorii nu sunt reglementate *expressis verbis*, pe baza principiilor generale, ele sunt susceptibile și de această din urmă clasificare, cu atât mai mult, cu cât acțiunile declaratorii sunt promovate în virtutea normelor, care reglementează exercitiul acțiunilor executorii și cu cât, găsim în diverse materii, legiferate în mod expres, acțiuni declaratorii speciale.

Astfel, găsim atari acțiuni speciale, în materie de stat civil, aproape în toate legislațiunile, și în alte legi cu caracter special.

În dreptul român, vom întâlni acțiuni declaratorii speciale, în art. 69 din legea conversiunii, în art. 29 din legea pentru organizarea Curții de Casație și în art. 9 din legea pentru înființarea și organizarea jurisdicției muncii, din 13 Februarie 1933.

19. O altă diviziune bine cunoscută a acțiunilor.

(va urma)

MIHAIL BĂRCĂ
Magistrat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I.

Audiența dela 25 Mai 1936

Presedinția d-lui Al IUCA, Președinte

Ministerul Justiției cu Mircea G. Serion

Decizia nr. 652. Dos. nr. 93/932

Expert. Onorariu. Fixarea lui de judecătorul de instrucție care l-a numit. Lipsa dispozițiilor în proc. pen. cu privire la fixarea onorariilor experților. Se aplică regulile din proc. civilă. Fixarea onorariului un drept al celui ce numește pe expert. Acțiune pe calea dreptului comun pentru fixare, majorare și plată de onorariu expertului. Inadmisibilitate. Rațiune. Art. 216 pr. civ.

Însărcinarea de expert nefiind obligatorie, expertul numit o poate refuza fără nicio justificare, însă din moment ce a acceptat însărcinarea, prin aceasta a acceptat și onorariul fixat, iar majorarea nu o poate cere decât dela cel îndreptățit după lege a-l fixa; ca atare

orice acțiune prin care expertul ar pretinde pe calea dreptului comun fixare și plată de onorariu este inadmisibilă.

Complectându-se Curtea conform art. 15 din legea sa organică.

Curtea,

Asupra divergenței de față, ivită în recursul făcut de Ministerul Justiției în contra deciziei nr. 219 din 1931 a Curții de Apel Cernăuți s. II-a, în proces cu Mircea G. Serion:

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că, descoperindu-se în 1926 mai multe fraude la Primăria Orașului Dorohoi, Parchetul acestui tribunal a sesizat, conform art. 45 pr. pen., pe judecătorul de instrucție cu facerea cercetărilor;

Că, în cursul cercetărilor, judecătorul de instrucție având nevoie de cunoștințele unor specialiști în materie de contabilitate, a numit prin ordonanță de zi dela 22 Iunie 1926, trei experți, între care și pe intimatul Mircea Serion, fără însă a le fixa și onorariul, nefiind cunoscută lucrarea ce urma să fie efectuată de dânsii;

Că, raportul de expertiză fiind depus la 23 Martie 1928, judele instructor a fixat celor trei experți, la 27 Martie 1928, câte 12.000 lei onorar de fiecare, care urmează să fie achitat de Primăria Dorohoi; că însă în interval intimatul Mircea Serion, fără a aștepta fixarea onorariului, a introdus la 21 Ianuarie 1928, acțiune la tribunal, cerând obligarea Ministerului de Justiție la plata unui onorar de 100.000 lei; Tribunalul Dorohoi, unde a venit procesul în urma declinării de competență a Tribunalului Iași, constatând că onorariul de 12.000 lei fixat de judecătorul de instrucție, corespunde muncii depuse de expert, a respins acțiunea;

Că, reclamantul a făcut apel cerând majorarea onorariului și susținând că, chiar în cazul avut în vedere de tribunal, încă acțiunea sa nu putea fi respinsă, ci trebuia admisă pentru suma de 12.000 lei; Curtea de apel, prin decizia dedusă astăzi în recurs, a admis apelul reclamantului, obligând Ministerul Justiției să-i plătească un onorar de 24.000 lei, întru cât a apreciat că importanța lucrării efectuate, impune această majorare;

Având în vedere că Ministerul Justiției atacând cu recurs decizia Curții de fond, a formulat trei motive de casare, a căroră judecată a fost trimisă în ședința dela 26 Februarie 1936, complexului de divergență de astăzi.

Văzând motivul II de casare astfel formulat :

2) Exces de putere. Incompetență. Violarea art. I, IV și urm. 30 și urm. 44, 63, 64, 79, 86 și urm., din legea contabilității publice a Statului; Nemotivare prin aceea că Curtea de Apel în mod eronat ia în cercetare munca depusă de expert și fixează onorariul cuvenit majorând suma acordată de judecătorul de instrucție.

În adevăr, dacă nici judecătorul de instrucție nu putea fixa onorariul expertului și obliga Statul la plata lui, pentru motivele arătate în motivul I de casare, Curtea de Apel în nici un caz nu se putea ocupa și examina în fond meritul expertului și cuantumul onorariului.

În afară de motivele desvoltate în motivul I de casare, cu privire la violarea legii contabilității publice a Statului care se aplică și Curții de Apel, întru cât nici ea nu poate angaja cheltueli în afară de prevederile legii contabilității Statului, în principiu însă onorariul expertului într-o afacere pendinte înaintea unei instanțe judecătorești se fixează de instanța înaintea

căreia este pendinte afacerea, în speță judecătorul de instrucție, iar partea nemulțumită cu onorariul fixat nu are alt mijloc pentru a cere majorarea lui decât a se adresa aceleiași instanțe.

Având în vedere că judecătorul de instrucție a fixat onorariul expertului la 12.000 lei în ordonanța de zi din 22 Iulie 1926, după cum se constată în fapt în deciziunea supusă recursului, admițând în mod ipotetic că judecătorul de instrucție era în drept să fixeze acest onorariu, Curtea de Apel numai cu exces de putere și necompetință a putut cerceta munca depusă de expert și majora onorariul expertului dela 12.000 lei la 24.000 lei, fiindcă în speță hotărîrea judecătorească nu poate fi decât declarativă de drepturi, iar nicidecum atributivă de drepturi.

Având în vedere că înaintea Curții de Apel, ministerul a ridicat incidentul că plata onorariului de expertiză cade în speță în sarcina Primăriei Dorohoi, întru cât s'a verificat gestiunea acelei primării și lucrarea a fost făcută în interesul ei; că Curtea respinge acest incident motivând că, expertiza a fost ordonată de judecătorul de instrucție, din oficiu, în interesul de a se descoperi fraudele săvârșite și nu în urma cererii formulate de către partea civilă în faza instrucțiunii afacerii, cu scopul de a se determina precis cuantumul pagubelor pentru care s'ar fi instituit parte civilă; că, cercetările fiind făcute în interesul ce-l are societatea de a se descoperi și reprima infracțiunile comise, cheltuelile se suportă de partea în interesul căreia aceste cheltueli au fost ocazionate, adică de societate, reprezentată prin Ministerul de Justiție, obligațiune înscrisă și în art. 2 alin. 3 din regulamentul cheltuelilor în materie criminală din 24 Decembrie 1876;

Având în vedere că prin motivul II de casare se critică soluțiunea Curții de fond asupra acestui incident;

Considerând că condica de procedură penală necuprinzând dispozițiuni relative la modul în care se fixează onorariul expertului, se aplică în această privință regulile din procedura civilă, întru cât ele nu contrazic niciun principiu fundamental din procedura penală;

Că, dar, în conformitate cu prevederile art. 216 alin. 4 pr. civ. judecătorul de instrucție, care a dispus expertiza și a numit expertul, este singurul în drept a fixa și onorariul lui;

Considerând că, însărcinarea de expert nu este obligatorie, expertul numit putând să o refuze, fără a fi nevoit să invoace vreo justificare; că, însă, expertul care a acceptat însărcinarea, prin aceasta a acceptat în mod liber și cu caracter definitiv și onorariul pe care judecătorul de instrucție l'a fixat; că majorarea onorariului, expertul nu o poate cere, dacă este cazul, decât dela cel îndreptățit după lege a-l fixa, deci tot dela judecătorul de instrucție, iar dacă acceptarea a avut loc sub rezerva fixării ulterioare a onorariului, prin aceasta, situația de drept a expertului nu a fost modificată, ci dânsul s'a raportat, în ce privește cuantumul, la aprecierea judecătorului de instrucție;

Considerând că, acestea fiind drepturile conferite de lege judecătorului de instrucție în ce privește fixarea onorariilor în expertizele numite de dânsul, iar acceptarea însărcinării de către expert având caracterul sus arătat, urmează că orice acțiune prin care expertul numit de judecătorul de instrucție cere pe calea dreptului comun fixarea și plata de onorariu pentru lucrările efectuate în această calitate, este inadmisibil și deci numai prin violarea acestor reguli instanța de fond a putut primi acțiunea, intentată de

intimatul Mircea G. Serion în contra ministerului recurent;

Că, dar, motivul II de casare fiind fondat, recursul Ministerului de Justiție se admite și decizia atacată urmează a se casa, fiind inutil a se mai examina și celelalte motive invocate; și în baza art. 53 din legea sa organică, Înalta Curte statuând în fond, fiind vorba numai de aplicarea legii la faptele astfel cum au fost constatate de Curtea de Apel pentru motivele sus arătate, respinge acțiunea introdusă de intimatul Mircea G. Serion la prima instanță ca inadmisibilă.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul etc., casează, iar în fond respinge acțiunea, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I.

Audiența dela 25 Mai 1936

Președenția d-lui Al. IUCA, Președinte

Ministerul Apărării Naționale cu Col. M. Protopopescu

Decizia nr. 653 Dos. nr. 2065/933

Responsabilitate. Soldați. Daune produse la via unui vecin al cazarmei. Lipsa de supraveghere din partea organelor militare în subordine. Răspundere. Art. 1000 alin. 3 c. civ.

Soldații sub drapel cari nu se află în concediu sau permisie se găsesc, în ce privește activitatea lor din orice moment, sub supravegherea continuă și obligatorie a organelor Ministerului Apărării Naționale și ca atare faptele lor care nu derivă direct și imediat din obligațiunea instrucțiunii militare sau de apărarea țării, angajează răspunderea ministerului pe baza art. 1000 alin. 3 c. civ., responsabilitatea civilă pentru faptele altora, stabilită de acest text întemeindu-se pe ideea lipsei de control și supraveghere a activității celor în subordine, în ce privește îndeplinirea îndatoririlor lor.

Complectându-se Curtea conform art. 15 din legea sa organică.

S'a ascultat recurentul, prin d-l avocat Popescu, cum și intimatul Colonel Matache Protopopescu, prin d-l avocat Florin Sion.

Curtea,

Asupra divergenței de față, ivită în recursul făcut de Statul Român prin Ministerul Apărării Naționale în contra deciziei civile nr. 82 din 1933, a Curții de Apel Iași s. II-a, dată în proces cu Colonelul Matache Protopopescu :

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că intimatul Colonel Matache Protopopescu, proprietarul unei vii din Județul Iași, întemeindu-se pe dispozițiunile art. 998, 1000 și 1003 c. civ., a chemat în judecată înaintea celui tribunal, Regimentul II Artilerie Antiaeriană și Ministerul Ap. Naționale pentru a fi obligați să-i plătească suma de 60.000 lei, daune rezultând din faptul că în toamna anului 1929, soldații zisului regiment, escaladând gardul viei sale, i-a cules rodul distrugând și vița;

Că, tribunalul a admis în parte acțiunea, obligând Ministerul Apărării Naționale la 5.000 lei daune și scoțând din cauză regimentul, care este o unitate subordonată ministerului; că în contra acestei sentințe făcându-se apel, atât de Ministerul Apărării Naționale, care a cerut să fie apărât de daune, cât și de către reclamant care a cerut majorarea lor și condamnarea

solidară a regimentului, Curtea din Iași, prin decizia dedusă astăzi în recurs, a admis în parte apelul reclamantului, majorându-i daunele la 20.000 lei și a respins apelul ministerului ca nefondat;

Având în vedere că, pentru a hotărî astfel Curtea de fond constată, din probele pe care le examinează și anume depozitiile martorilor și actele cauzei că, materialitatea faptului este pe deplin stabilă, iar pagubele suferite de reclamant se urcă la suma 20.000 lei;

În drept Curtea motivează că, deși în principiu militarilor sub arme și în timpul serviciului, nu pot fi considerați prepuși ai Ministerului Apărării Naționale, totuși, acest minister având, prin organele sale în subordine, privigherea tuturor ostașilor atât timp cât durează stagiul militar, este responsabil în temeiul art. 1000 c. civ., de prejudiciul ce aceștia ar cauza altora, ori de câte ori fapta lor prejudiciabilă ar fi datorită neglijenței sau lipsei unei supravegheri din partea superiorilor, supraveghere la care acești superiori ar fi îndatorați ca organe subordonate ministerului;

Că în speță, faptele pe care soldații Regimentului II Artilerie Antiaeriană le-au săvârșit în dauna reclamantului, atrag după ele responsabilitatea Ministerului Apărării Naționale, deoarece din împrejurările în care au fost comise rezultă că ele se datoresc tocmai neglijenței conducătorilor acelor soldați, pe de o parte fiindcă învoindu-i a părăsi cazarma i-a lăsat să plece fără supravegherea unui gradat care să privegheze asupra faptelor lor, iar pe de altă parte, fiindcă nu i-a supravegheat în orele de repaus, când se stabilește că ei se introduceau prin viile învecinate regimentului; că în ce privește Regimentul II Artilerie Antiaeriană, a adoptat motivele tribunalului;

Având în vedere că în contra deciziunii Curții de fond Ministerul Apărării Naționale introducând recurs, a formulat un singur motiv de casare, asupra căruia complexul obișnuit al acestei Secțiuni a constatat, în ședința dela 17 Aprilie 1934, că s'a ivit divergența ce urmează a se soluționa astăzi.

Văzând motivul de casare astfel formulat :

Violarea art. 998 și 1000 cod civil.

În această acțiune al cărui obiect este a se obliga ministerul la plata sumei de lei 60.000 cu titlul de daune isvorite din faptul că soldații Regimentului II Artilerie Antiaeriană escaladând gardurile viei sale, și-ar fi însușit recolta a peste 1 hectar, am susținut din partea ministerului că : cu nimic nu se face dovada certă și indiscutabilă a cuantumului daunelor pretinse și că aceste daune ar fi imputabile ministerului, dat fiind că faptul pretins generator de daune se mărginește la furtul a doi săni de poamă de către doi soldați ai acestui regiment, poamă restituită intimatului, autorii furtului având a răspunde civilmente față de acesta atât din împrejurarea că fiind în permisie acțiunea în supraveghere și deci în răspundere pentru lipsa acestei supravegheri era paralizată din această împrejurare cât și din faptul că soldații chemați sub arme în timpul serviciului lor nu au calitate de prepuși sau de personae asupra cărora ministerul să aibă obligația în a supraveghea acțiunea lor, pentru ca responsabilitatea sa ca comitent să poată fi angajată.

Onor. Curte de Apel, analizând probele efectuate apreciază în fapt că viei reclamantului i s'au cauzat daune de către soldații Regimentului II Artilerie Antiaeriană, că cuantumul acestor daune înglobează suma de 20.000 lei și că ele urmează să fie suportate de minister și nu de către soldații autori ai daunelor, culpa ministerului fiind a nu-i fi supravegheat să nu le comită.

Prin acest mod de a vedea, instanța de fond violează textele mai sus citate.

Intr'adevăr: art. 1000 pe temeiul căruia intimatul își bazează acțiunea, avut de Curte în considerare atunci când a admis-o și care supune la răspundere pentru faptele altora este o excepție la regula personalității culpei edictată de art. 998 cod civil, ca atare ca orice regulă de excepție este de aplicabilitate cazurilor pe cari limitativ și nu enunciativ ele le indică. În niciunul din aceste cazuri nu poate fi încadrat raportul juridic dintre Ministerul Apărării Naționale și soldații chemați sub arme spre a-și face datoria, către patrie, care este o obligațiune pentru orice cetățean român conform art. 119 din Constituție.

Aceștia dacă uneori pot avea situațiuni și însărcinări în care raportul lor de dependență să fie acela dela comitent la prepus, în genere însă și în principiu atâta timp cât sunt sub arme nu pot fi considerați prepușii acestui minister, pentru a se putea face aplicabilitatea art. 1000 alin. 3 cod civil, sau de persoane a căror fiecare acțiune să fie supusă controlului, cenzurei și deci privilegierii ministerului, persoane vizate de art. 1000 alin. 4 codul civil.

Interpretarea contrarie ne duce la situațiunea imposibilă de conceput și mai ales de realizat adoptată de către Curte, a unei supravegheri continue de către Stat la fiecare pas a celor câteva sute de mii de ostași, aflați totdeauna sub arme.

Deciziunea Curții fiind dată cu nesocotirea acestor reguli violează textele de mai sus.

Considerând că, după cum s'a arătat, Curtea de Apel stabilește în speță în sarcina recurentului minister, culpa de a nu fi supravegheat prin organele sale și în orele de repaus, pe soldații rămași în cazarma regimentului și pe cei învoiți a o părăsi, din care cauză dânsii au putut să se introducă în via intimatului și să-i cauzeze daunele ce aceștia le reclamă;

Considerând că această constatare, necombătută pentru denaturare prin motivul de casare, este de natură a justifica în drept soluțiunea Curții de fond, întru cât soldații sub drapel, cari nu se află în concediu, sau permisie, se găsesc în ce privește activitatea lor din orice moment, sub comanda și supraveghera continuă și obligatorie a organelor Ministerului Apărării Naționale și ca atare faptele lor, care nu derivă direct și imediat din obligațiunea instrucțiunii militare, sau de apărarea țării, deci nu sunt o urmare directă a obligațiunii lor de a satisface serviciul militar, angajează răspunderea ministerului pe baza disp. art. 1000 alin. 3 c. civ., responsabilitatea civilă pentru faptele altora, stabilită de acest text, întemeindu-se pe ideea lipsei de control și supraveghere a activității celor în subordine, în ce privește îndeplinirea îndatoririlor lor, ceea ce Curtea de fond a constatat în speță în sarcina ministerului recurent;

Că, astfel fiind, iar restul motivului referindu-se la chestiuni de fapt, recursul devine nefondat și se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul etc

Proprietar care posedă un imobil în două calități distincte. Condițiunile în care beneficiază de conversiune. Art. 24 din legea execuțională din Ardeal.

1. — *Prescripțiunile aliniatului 2 din art. 49 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 1934 se aplică giranților indiferent de împrejurarea dacă creanța intră sau nu în excepțiunile prevăzute de art. 69 din aceeași lege, pentru că nici textul și nimic altceva n'ar putea servi de bază unei interpretări contrarii.*

Prin urmare, bine a procedat instanța de fond când a admis cererea de conversiune formulată de urmărită cu privire la jumătatea imobilului, care dela început a format proprietatea ei, îndată ce a constatat că urmărită a satisfăcut în persoana sa cerințele legii.

2. — *Când un proprietar posedă imobilul în două calități distincte, jumătate ca proprietar, iar jumătate în calitate de moștenitor al soțului, prin analogie se poate aplica art. 24 din legea execuțională din Ardeal, după care și o parte indiviză dintr'un imobil poate fi vândută.*

Curtea,

Asupra recursului introdus de Banca Timișoarei și Societatea Comercială din Timișoara în contra încheierii nr. 5470 din 1934 a Tribunalului Timiș-Torontal s. II-a:

Având în vedere în fapt că, la cererea creditoarei urmăritoare Banca Timișoarei și Societatea comercială, astăzi recurentă, Judecătoria I Urbană Timișoara S. C. F., prin încheierea nr. 6384 din 1934, constată că pretenția urmăritoarei față de urmărită văduva lui Iosif Spitzer este exceptată dela conversiune, conform art. 69 pt. d. al legii din 7 Aprilie 1934, urmând ca după ridicarea la valoare de drept a acestei încheieri, să se ordone liciția; că însă, în urma apelului urmăritei, Tribunalul Timiș-Torontal s. II-a, prin încheierea supusă recursului, reformează hotărârea primei instanțe și decide că urmărită intră în prevederile art. 30 p. B, b fiind obligată să achite capitalul cu accesorii conform cu art. 31—39 ale legii din 7 Aprilie 1934;

Că, pentru a decide astfel, tribunalul constată și motivează că, conform documentului de acoperire ipotecară din 29 Ianuarie 1930, debitorul Iosif Spitzer și soția sa — recurenta — au obținut un credit cambial de 600.000 lei, la care cambii primul este acceptant, iar soția este girantă, învoindu-se ambii ca suma să fie intabulată în solidar în favoarea băncii creditoarei asupra imobilului lor comun; că debitorul principal, Spitzer Iosif, a decedat la 10 Decembrie 1932 și, conform deciziunii de predare a judecătoriei I-a urbană Timișoara, jumătate din acel imobil care este avere succesorală, s'a predat văduvei defunctului, cu titlul de moștenire legală, dânsa fiind în posesia acestei averi; că, urmărită a dovedit că este cetățeană română, că clădirea este impusă la un venit de 64.000 lei și că n'are altă avere și venit; că, deci întrunește condițiunile art. 30 lit. B, b din lege, stare de fapt recunoscută și de urmăritoare, care însă s'a opus la admiterea apelului pe motiv că datoria fiind comercială, iar debitorul principal fiind meseriaș, este exceptată prin art. 69 lit. b; că, potrivit art. 49 alin. 2 din lege, girantul care întrunește în persoana sa condițiile din art. 30, poate invoca beneficiul legii chiar dacă debitorul principal nu intră în prevederile ei; că giranta (urmărită) nici la data contractării

NALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a

Audiența dela 13 Martie 1936

Președinția d-lui N. STĂNILĂ consilier

Banca Timișoarei și a. cu văduva lui Iosif Spitzer

Deciziunea civilă nr. 629 Dosar nr. 3395/1935

Legea conversiunei. Ardeal. Girant. Beneficiează de legea lichidării datoriilor agricole, indiferent dacă creanța sa intră sau nu în excepțiunile prevăzute de art. 69 din lege, Art. 49 alin. 2 din legea conversiunei.

împrumutului, nici în prezent, nu e comerciantă și nici meseriașă, deci, deși datoria din punct de vedere al creditoarei este comercială, faptul nu are importanță, legea cerând ca debitorul să fie comerciant sau meseriaș, ceea ce nu se poate susține referitor la urmărirea; că, în ce privește partea din casă, fostă a debitorului Iosif Spitzer, nu mai poate fi judecată separat și calitatea de industriaș a fostului debitor Iosif Spitzer nu mai poate forma o bază de apărare în favoarea creditoarei cu toate că debitoarea, cu privire la partea soțului ei este numai succesoară, căci debitorul direct nu mai există și n'a existat niciodată sub imperiul legii; că, pe de altă parte, legea prin art. 30 apără chiar și pe proprietarii aparenti, iar cu privire la succesiune consideră bunurile moștenite ca fiind proprietatea lor din momentul achizițiunii de către defunct și nu din momentul deschiderii succesiunii; că, astfel această substituție de proprietar prin voința legiuitorului exclude chiar dela început pe fostul proprietar ca și cum nici n-a existat, deci nici eventualele lui drepturi nu mai au ființă, toate acestea însă numai din punctul de vedere al aplicării legii din 7 Aprilie 1934, căci nici nu s'ar putea efectua licitația pe jumătatea parte moștenită, căci o atare cerere ar fi respinsă de cartea funduară, ca inadmisibilă, întru cât vânzarea unei parcele nu e admisibilă asupra unei porțiuni, când există numai un singur proprietar; că așa fiind, obiecțiunile ridicate de urmăritoare devin nefondate.

Văzând motivele 1—5 de casare astfel formulate:

1. — Violarea art. 69 punct b din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934 prin nestabilirea calității exceptate a creanței noastre față de debitorul principal Iosif Spitzer.

2. — Violarea principiilor fundamentale succesoriale (art. 531—538 din codul civil austriac), prin acordarea moștenitorului unui drept, ce n'a avut decedatul și n'ar fi avut chiar dacă ar fi rămas în viață.

3. — Greșita aplicare a art. 30 punct. a ultim alin. din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, prin aceea că moștenitorul fiind considerat proprietar din ziua achiziționării imobilului de către defunct, chiar dacă față de defunct creanța este exceptată, moștenitorului se poate acorda conversiunea.

4. — Rea aplicare a art. 49 alin. 2 combinat cu art. 31 alin. 1 din legea și regulamentul legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, prin aceea că giranța unei creanțe exceptate poate invoca beneficiul conversiunii.

5. — Greșita aplicare a art. 24 din Novela Execuțională din 1908, alin. 1, prin aceea că o jumătate de imobil moștenită grevată, chiar de s'ar excepta dela beneficiul conversiunii nu poate să fie scoasă la licitație de creditorul defunctului.

Considerând că, art. 49 alin. 1 din legea de lichidare a datoriilor din 1934 prevede că giranții, și în genere orice obligați accesorii ai creanțelor supuse acestei legi, beneficiază de toate avantajele prevăzute de această lege pentru debitorul principal, rămânând obligați numai în aceste limite; că, conform alin. 2 al aceluiași articol 49, girantul sau garantul care ar intra în persoana sa condițiile prevăzute în art. 1 sau 30, va putea să invoce dispozițiile capitolului I și II chiar dacă debitorul principal nu ar intra în prevederile acestor capitole;

Considerând că, față de dispozițiunea generală clară și categorică a alin. 2 din textul de mai sus, este inadmisibil ca pe cale de interpretare să se poată ajunge la restrângerea dreptului girantului de a beneficia de conversiune și să se constate astfel că, aceasta nu ar putea invoca atunci când este vorba de o creanță exceptată, conform art. 69, după cum în mod eronat se susține de recurent;

Că, așa fiind, urmează că prescripțiunile alin. 2 din art. 49 se aplică giranților indiferent de împrejurarea dacă creanța intră sau nu în excepțiunile art. 69 pentru că nici textul și nimic altceva nu ar putea servi de bază unei interpretări contrarii;

Că, așa fiind, bine instanța de fond a judecat când a admis cererea de conversiune formulată de urmărită cu privire la acea jumătate a imobilului care dela început a format proprietatea ei, odată ce a constatat că urmărită din acest punct de vedere a satisfăcut în persoana sa cerințele legii;

Că, deci, în această privință, recursul nu este fondat.

Considerând însă că este un lucru dela sine înțeles că urmărită dobândind ca moștenitoare jumătate parte a imobilului care a format proprietatea soțului său, ea nu se poate sustrage obligațiunilor cari grevează averea moștenită în limitele stabilite de lege;

Considerând că legea de lichidarea datoriilor din 1934 nu conține nicio dispozițiune care ar fi contrară acestui principiu;

Considerând apoi că nu se poate susține cu temei că decidându-se că devenind o persoană prin moștenire unicul proprietar al imobilului formând un singur corp tabular, în ce privește partea moștenită, nu beneficiază de conversiune, ci numai pentru cealaltă parte, care a format deia proprietatea ei, o atare hotărîre nu ar fi executabilă față cu regulamentul cărților funduare care se opune vânzării unei porțiuni indivize a unui imobil, dacă este numai un proprietar și imobilul formează un singur corp tabular, deoarece pe de o parte, aceasta ar însemna că nu ar fi aplicabilă integral legea lichidării, ceea ce nu se poate admite și ar duce la soluțiuni neechitabile, iar, pe de altă parte, nici nu este vorba de ipoteza prevăzută de regulamentul cărților funduare, ci de o situațiune specială, posedând proprietarul imobilul în două calități distincte și în care situațiune deci, prin analogie, se poate aplica art. 24 din novela legii execuționale după care și o parte indiviză dintr'un imobil poate fi vândută;

Că, așa fiind greșit a judecat tribunalul când, pentru motivele din hotărîre, a admis cererea de conversiune și în ceea ce privește jumătatea imobilului pe care urmărită a moștenit-o dela soțul său;

Că deci, din acest punct de vedere, recursul este întemeiat și urmează a se casă hotărîrea atacată pentru ca tribunalul să judece din nou afacerea numai cu privire la jumătatea imobilului, fostă proprietate a lui Iosif Spitzer și examinând dacă urmărită din acest punct de vedere, pentru alte considerațiuni decât cele invocate, poate să intre în prevederile legii dela 7 Aprilie 1934.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

CAMERA DE ARBITRAJ A BURSEI DE EFECTE
ACȚIUNI ȘI SCHIMB DIN BUCUREȘTI

Audiența dela 18 Mai 1936

Președenția d-lui M. POSSA, Consilier la Curtea de
Apel din București.

Banca Cornea cu Soc. minieră Mica ș. a.

Deciziunea nr. 12

Bursă. Acțiuni nominative. Transfer. Camera arbitrală. Diferende. Incompetența. Transferul prin procură în alb. Dacă ridică obligațiunea agentului de a se conforma art. 171 cod. com. Dacă art. 46 alin. 2 se aplică titlurilor nominative. Declinarea competenței Camerei Arbitrale pe calea principală. Nu mai poate judeca aceeași operațiune pe cale de excepție. Responsabilitatea agentului oficial. Limitarea nu se poate face decât prin convenție scrisă. Negocieri în bursă. Nu crează raporturi directe între cumpărător și vânzător. Art. 40, 51 și 106 din legea burselor.

1. — *Operațiunea transferului pe numele cumpărătorului a unor acțiuni nominative cumpărate în bursă nu face parte din însăși operațiunea de bursă potrivit art. 40 și 51 din legea burselor, căci nu constituie o fază inerentă a negocierii acțiunilor, ci este executarea unei operațiuni consecutive distincte, operațiuni care, spre deosebire de operațiunile de bursă, are loc nu între dătorul de ordin și agentul de schimb, ci între acesta și o terță persoană, care este societatea emitentă.*

Prin urmare, diferendele ce se pot naște cu privire la efectuarea acestui transfer neavând sursa imediată în încheierea unei operațiuni de bursă, nu sunt de competența Camerei Arbitrale.

2. — *În operațiunile asupra unor acțiuni nominative obligația agentului cumpărător consistă în a preda clientului său acțiuni transferate pe numele acestuia, transfer pe care agentul îl va putea obține după ce va fi efectuat, în prealabil un transfer de ordin pe numele său.*

Dacă pentru facilitarea negocierilor acțiunilor nominative s'a creat în bursă uzul de a se vinde și preda cumpărătorului asemenea acțiuni netrasferate, conform art. 171 cod. com., ci însoțite de procuri în alb pentru efectuarea transferului semnat de acel ce figurează în registrele societății emitente ca proprietar al lor, — aceasta nu ridică obligațiunea agentului oficial față de societatea emitentă, încât cumpărătorul este în drept să ceară prin justiție executarea obligațiunii inițiale a acestuia prin predarea unor alte acțiuni pe numele său, al căror transfer să nu mai întâmpine nicio piedică.

3. — *Dispozițiunea art. 46 aliniatul II din legea burselor se aplică numai titlurilor la purtător pierdute sau furate, iar nu și negocierilor de titluri nominative.*

4. — *Din moment ce Camera Arbitrală s'a declarat incompetentă de a examina pe cale principală operațiunea transferului acțiunilor nominative cumpărate de banca reclamantă, nu are căderea de a o examina nici pe cale de excepție.*

5. — *Dacă este necontestat că agentul oficial își poate limita în timp durata răspunderii sale față de client, această limitare însă, fiind o derogare de la obligațiunea ce legea îi impune, nu poate să rezulte decât dintr-o convențiune intervenită între agent și client, iar nu printr-o mențiune făcută pe marginea borderoului de predare a acțiunilor ca: „transferul acțiunilor nu se garantează peste 30 de zile dela cumpărare”.*

Camera,

Având în vedere acțiunea înregistrată la nr. 67 din 1936, introdusă de către Banca Cornea, societate anonimă română cu sediul în București, Calea Victoriei nr. 28, împotriva societății anonime Mica, a lui Vasile Crețulescu, agent oficial de schimb la Bursa de Efecte București, și a Societății în nume colectiv Marcovici și Wexler pentru ca cea dintâi să fie obligată să transfere în registrele de acționari, pe numele reclamantei, un număr de 20 acțiuni nominative de ale zisei societăți, purtând numerile 40.676, 41.146, 41.147 și 41.233, cumpărate de reclamantă, prin agentul de schimb V. Crețulescu, iar în cazul când acest transfer nu se va putea opera să fie obligați, V. Crețulescu și Societatea în nume colectiv Marcovici și Wexler, în solidar, să predea și să transfere pe numele reclamantei alte 20 de acțiuni nominative de ale societății Mica, în valoare nominală de câte 500 lei și având toate cupoanele începând cu acel ce poartă nr. 17, sau să plătească contravaloarea acelor acțiuni în suma de 37.000 lei, rezervându-și totodată dreptul ca pentru diferența dintre valoarea ce va primi și cea pe care o vor avea acțiunile Societății Mica la data când se va executa hotărîrea acestei Camere, reclamanta să intenteze o deosebită acțiune;

Având în vedere ca din actele dosarului și concluziunile părților se constată în fapt că la 9 August 1935, agentul oficial de schimb Vasile Crețulescu a cumpărat din ordinul Băncii Cornea și a predat acesteia, cu borderoul nr. 96/9, un număr de 30 acțiuni nominative ale societății Mica printre care se aflau și cele 20 purtând nr. 40.676, 41.146, 41.147 și 41.233, toate având alăturate câte o procură în alb semnată Mina Seidman în vederea operării transferului;

Că, Societatea Mica refuzând să efectueze transferul ultimelor 20 de acțiuni pe numele reclamantei pentru motivul că proprietara acțiunilor, Mina Seidman, îi notificase că ea nu le-a înstreinat ci numai le-a găjit biroului T. Bădăraș, Banca Cornea a intentat acțiunea de față împotriva societății Mica, a agentului oficial de schimb Vasile Crețulescu și a Societății în nume colectiv Marcovici și Wechsler vânzătoarea acțiunilor în discuțiune;

În ce privește acțiunea Băncii Cornea împotriva Societății Mica;

Având în vedere că Banca reclamantă cere, în primul rând, obligarea Societății Mica de a opera în registrele sale, transferul acțiunilor cu nr. 40.676, 41.146, 41.147 și 41.233, transfer pe care, în instanță, societatea pârîtă l'a lăsat la aprecierea justiției;

Având în vedere că, potrivit art. 106 din legea burselor, Camera Arbitrală este instituită prin menționata lege pentru a judeca diferendele născute din operațiuni de bursă;

Considerând ca dat fiind caracterul special al acestei instanțe, competența sa era a se stabili în mod restrictiv numai cu privire la acele diferende care au sursa lor imediată în efectuarea operațiunilor de bursă;

Considerând că prin operațiuni de bursă, se înțeleg, potrivit art. 40 și 51 din legea burselor, acele ce au de scop negocierea de efecte, titluri, acțiuni, monede sau devize de către agenții oficiali de schimb în orele de funcționare a bursei, din ordinul și pe socoteala clienților lor;

Că așa dar, operațiunile de bursă au loc între clienți și agentul de schimb și cuprind darea ordinului de negociere, executarea lui și lichidarea acestor operațiuni;

Că însă, operațiunea transferului pe numele cumpărătorului a unor acțiuni nominative cumpărate în bursă nu face parte din însăși operațiunea de bursă, căci nu constituie o fază inerentă a negocierii acțiunilor, ci este executarea unei operațiuni consecutive distincte, operațiune care, spre deosebire de operațiunile de bursă, are loc, nu între dătorul de ordin și agentul de schimb, ci între acesta și o terță persoană, care este societatea emitentă;

Că așa fiind, diferendele ce se pot naște cu privire la efectuarea acestui transfer, neavând sursa imediată în încheierea unei operațiuni de bursă, nu sunt de competența acestei Camere, și deci acțiunea de față urmează a fi respinsă în partea în care se referă la societatea Mica;

În ce privește acțiunea Băncii Cornea împotriva agentului oficial de schimb Vasile Crețulescu;

Având în vedere că la cererea băncii reclamante de a i se preda alte 20 de acțiuni Mica cu couponul nr. 17 sau valoarea lor de 37.000 lei, întru cât Soc. Mica i-a refuzat transferul acțiunilor ce-i predase, pârîtul V. Crețulescu obiectează în prim rând că operațiunea transferului acțiunilor nominative nu cade în sarcina agentului oficial prin care au fost cumpărate ci privește pe cumpărător; că în al doilea rând potrivit art. 46 din legea burselor, din moment ce agentul de schimb a declarat cumpărătorului persoana vânzătorului nu mai are nicio răspundere cu privire la transmiterea proprietății titlurilor cumpărate; că în al treilea rând opunerea societății Mica, de a opera transferul nu este fundată; și în ultim rând că pârîtul și-a limitat răspunderea pentru efectuarea transferului la 30 de zile dela cumpărarea acțiunilor, după cum a indicat pe borderoul de predare a titlurilor către Banca Cornea iar în speță, banca cumpărătoare a cerut transferul după trei luni dela data predării;

Având în vedere prima obiecțiune;

Considerând ca orice operațiune de bursă consistând dintr-o vindere-cumpărare și având deci drept efect pentru cumpărător transmiterea proprietății titlurilor ce voeste a dobândi, ea naște în sarcina agentului oficial de schimb prin mijlocirea căruia s'a efectuat, obligațiunea de a preda cumpărătorului titluri a căror proprietate să-i fie dobândită sau să o poată dobândi fără nicio piedică;

Considerând ca prin proprietatea ce urmează a fi transmisă cumpărătorului se înțelege dreptul absolut asupra titlului, opozabil nu numai părților ci și terților și societății emitente, drept care pentru acțiunile nominative se dobândește prin transferul lor în registrele societății pe numele noului dobânditor potrivit art. 171 cod. comercial;

Că o transmitere a proprietății numai între părți ar fi fără utilitate în ceea ce privește titlurile nominative cumpărate în bursă, căci în aceste negocieri părțile rămân necunoscut una alteia;

Că, prin consecință, în operațiunile asupra acțiunilor nominative obligația agentului cumpărător consistă în a preda clientului său acțiuni transferate pe numele acestuia, transfer pe care agentul îl va putea obține după ce va fi efectuat în prealabil un transfer de ordin pe numele său;

Considerând că dacă pentru a facilita negocierea acțiunilor nominative s'a creat în bursă uzul de a se vinde și preda cumpărătorilor asemenea acțiuni netransferate, ci însoțite de procuri în alb pentru efectuarea transferului semnate de acel ce figurează în registrele societății emitente ca proprietar al lor, prin aceasta nu s'a putut suprima obligațiunea agenților oficiali de a preda cumpărătorului acțiuni în plină proprietate, căci transmisiunea proprietății este de esența operațiunilor de bursă ca a oricărei vânzări, cumpărătorul acceptând acțiunile nominative însoțite de procuri în alb, își asumă prin aceasta numai obligațiunea de a cere dânsul operațiunea transferului în locul agentului oficial de schimb;

Că însă atunci când transferul este refuzat de către Societatea emitentă, obligațiunea agentului oficial, astfel cum a fost mai sus arătată, nefiind îndeplinită, cumpărătorul poate cere în justiție executarea obligațiunii inițiale a acestuia prin predarea unor alte acțiuni pe numele său, al căror transfer să nu întâmpine nicio piedică, astfel după cum s'a cerut în speță;

Că așa fiind prima obiecțiune a pârîtului este nefondată;

Având în vedere a doua obiecțiune;

Considerând că potrivit art. 46 alin. II, din legea burselor,

cumpărătorul unor titluri pierdute sau furate poate urmări valoarea lor dela acel care le-a vândut, prin intermediul agentului oficial dacă negocierea lor a avut loc mai înainte de a se fi publicat pierderea sau furtul și că, potrivit alin. III, al aceluiași articol, în această ipoteză agentul oficial este descărcat de orice răspundere dacă indică persoana vânzătorului;

Având în vedere că în fapt, se constată în speță că pârîtul a declarat băncii reclamante, prin scrisoarea din 8 Ianuarie 1936, persoana vânzătoarei ca fiind societatea în nume colectiv Marcovici și Wexler;

Considerând însă că dispozițiunile citatului text au a se aplica numai titlurilor la purător;

Că aceasta rezultă din chiar primul alineat al art. 46, căci prin acest text arătându-se că regimul titlurilor furate, distruse sau pierdute este acel al legii lor speciale, rezultă de aci că zisul text se ocupă numai de acele titluri a căror pierdere sau furt fac obiectul unei legi speciale și cari sunt numai titlurile la purător;

Că aceași concluziune rezultă și din aliniatele următoare ale articolului precizat căci prin ele reglementându-se răspunderea agenților oficiali în raport cu data la care s'a făcut publicația titlurilor pierdute sau furate, se învederează și cu acest prilej că textul legii se referă numai la titlurile la purător, căci numai furtul sau pierderea lor este supusă unei publicațiuni;

Că, un argument contrariu nu se poate trage din dispozițiunile alin. III al art. 46, căci acest text se referă în mod expres la efectele de comerț, precum sunt cambia și cecul și deci nu are aplicație în speță;

Că așa dar dispozițiunile art. 46 neprivind negocierile de titluri nominative și deci neavând a se aplica în speță obligațiunea pârîtului întemeiată pe acest text este, de asemenea nefondată;

Având în vedere a treia obiecțiune;

Considerând că din moment ce nu intră în competența acestei Camere de a se examina pe cale principală operațiunea transferului acțiunilor nominative cumpărate de către banca reclamantă, ea nu are căderea de a examina această chestiune nici atunci când îi este dedusă pe cale de excepție căci această instanță având un caracter profesional, nu se poate întinde jurisdicțiunea sa, nici direct, nici indirect asupra altor raporturi de drept decât acele ce i-au fost supuse, în mod limitativ, prin legea prin care a fost instituită;

Că deci și această obiecțiune a pârîtului urmează a fi înlăturată;

Având în vedere a patra obiecțiune;

Având în vedere că se constată în fapt că pe marginea borderoului de predare acțiunilor Mica, către banca cumpărătoare cu data de 9 August 1935, se află tipărită următoarea mențiune: „Transferul acțiunilor nu se garantează peste 30 de zile dela cumpărare”; că pârîtul pretinde că, limitându-se durata răspunderii prin efectul acelei mențiuni care a fost acceptată de către reclamantă odată cu borderoul, nu mai poate fi condamnat, în acțiunea Băncii Cornea, deoarece în fapt banca reclamantă este în culpă de a nu se fi conformat acelei mențiuni, necerând transferul acțiunilor cumpărate în termenul convenit între părți;

Considerând că dacă este necontestat că agentul oficial își poate limita în timp durata răspunderii sale față de client, această limitare fiind însă o derogare dela obligațiunea ce legea îi impune nu poate să rezulte decât dintr-o convențiune intervenită între agent și clientul său, a cărei existență să fie neîndoioasă;

Considerând că o asemenea convențiune nu s'a invocat a fi avut loc între părțile din proces, cu prilejul încheierii înțelegerii în virtutea căreia pârîtul își luase obligația de a cumpăra pentru reclamantă acțiunile în discuțiune;

Că, pe de altă parte, ea nu apare în speță ca neîndoioasă,

dat fiind faptul că mențiunea de care se prevalează pârîtul, este inserată posterior încheierii convențiunii dintre părți, într-un act ce servește la executarea ei și destinat să individualizeze, în mod numeric, titlurile cumpărate și predate în baza convenției astfel că atențiunea primitorului fiind în mod special îndreptată asupra titlurilor indicate în borderou, acesta a putut să treacă cu vederea mențiunile marginale inserate întrînsul și care necorespunzând finalității acestui act, nu se putea aștepta să le găsească acolo, mai ales atunci când aceste mențiuni sunt tipărite, ca în speță, cu caractere care nu atrag în mod deosebit atenția asupra lor;

Că dar și această obiecțiune a pârîtului nefiind întemeiată, acțiunea de față urmărează a fi admisă în ce privește pe pârîtul V. Crețulescu, obligându-l a preda reclamantului alte 20 acțiuni Mica, purtând cuponul nr. 17 în locul acelor ce i le-a predat, având nr. 40.676, 41.146, 41.147 și 41.233 cu același cupon sau în caz contrar să-i plătească suma de 37000 lei;

În ce privește acțiunea Băncii Cornea, împotriva Societății în nume colectiv Marcovici și Wexler:

Având în vedere că prin acțiunea sa reclamanta cere a fi obligată societatea Marcovici și Wexler, în mod solidar cu pârîtul V. Crețulescu, la predarea altor acțiuni Mica sau la plata valorii lor indicată prin acțiune;

Considerând că deoarece negocierile în bursă nu nasc raporturi directe între cumpărător și vânzător, ci numai între fiecare dintre aceștia și agentul oficial căruia s'au adresat, cu singura excepțiune cuprinsă în art. 46 din legea burselor, care este inaplicabil în speță, după cum s'a arătat, acest capăt al acțiunii de față este neîntemeiat și deci urmează a fi respins;

Văzând și cererea de cheltuieli de judecată pe care Camera le fixează la 3.000 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d. președinte M. Posă, admite în parte acțiunea intentată de Banca Cornea; obligă pe pârîtul Vasile Crețulescu, agent oficial de schimb din București str. Doamnei nr. 14, ca în schimbul acțiunilor Soc. Mica cu nr. 40.676, 41.146, 41.147 și 41.233, fiecare de câte cinci bucăți, având cuponul nr. 16, ce i se vor restitui de reclamanta Banca Cornea, să predea numitei reclamante, în pînă proprietate alte 20 acțiuni, Soc. Mica în valoare nominală de câte 500 lei, având cupoanele respective cu cuponul nr. 17 inclusiv, sau în caz contrar să-i plătească suma de 37 mii lei;

Respinge acțiunea intentată contra Societății Mica, nefiind de competența Camerei;

Respinge acțiunea intentată de aceeași reclamantă contra Societății Marcovici și Wexler.

Președinte, (ss) M. Posă.

Arbitrii: G. Trancu, G. Kaufman.

Grefier, Traian Albușescu.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA NOTARIAT

Audiența dela 9 Octombrie 1935

Președinția D-lui V. PASTIA, judecător

Aida și I. Haritonovici cu Colonel Corneliu Căcea

Sentința nr. 909 Dosar nr. 18884/935

Bursă. Deciziune pronunțată de Camera de Arbitri. Contestație. Îndreptată la tribunal. Competința Camerei Arbitrale de a o judeca. Art. 106, 121 și 122 din legea burselor.

1. — Art. 122 din legea burselor prevede că contestațiunile la executare contra deciziunilor Camerei de Arbitraj se vor putea face de orice persoană interesată, potrivit dreptului comun, numai înaintea ei, care este competentă de a le judeca.

Faptul că executarea deciziunilor Camerei de Arbitraj, potrivit art. 121 din legea burselor se face prin corpul portăreilor tribunalului local, după intervenția președintelui comitetului bursei către tribunal, nu îndrituiește schimbarea competenței instanței în caz de contestațiune.

2. — Leguitorul prin expresiunea „orice persoană interesată” poate face contestație, a înțeles nu numai părțile cari au figurat în proces, dar și orice terț care ar fi vătămat prin executarea ce se face.

3. — Obiecțiunea că, prin acordarea competenței Camerei de Arbitraj asupra contestațiunilor făcute contra deciziunilor ei, ar atrage și competența asupra unor persoane nejustifiabile de această instanță, violându-se astfel principiul constituțional că nimeni nu poate fi sustras judecătorilor săi firești, nu este fondată deoarece art. 106 din legea burselor determinând astfel competența Camerelor de Arbitraj, judecătorii nu au căderea decât să aplice legile în litera și spiritul lor, iar nicidecum să le corecteze.

Prin urmare, conform art. 122 din legea burselor, numai Camerele Arbitrale sunt competente să judece contestațiunile ce se îndreaptă contra deciziunilor Camerelor de Arbitri.

Tribunalul,

Asupra contestației făcute de Aida H. Haritonovici și I. H. Haritonovici, cu petiția înreg. la nr. 61382/935:

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

Comitetul Bursei din București, cu adresa nr. 58/935 a trimis acestui tribunal deciziunea nr. 24/935 a Camerei arbitrale de pe lângă acea bursă, pentru a fi executată de corpul portăreilor de pe lângă acest tribunal, deciziune dată în litigiul purtat înaintea acelei camere și prin care debitorul H. Haritonovici a fost obligat la plata unei sume de bani creditorului Col. Corneliu Căcea;

Pornindu-se executarea de către corpul portăreilor, în contra acestei executări au introdus contestația Aida H. Haritonovici și I. H. Haritonovici, susținând că: 1) greșit s'a înființat sechestrul aplicat, întru cât toate bunurile menționate în procesul verbal dresat de portărei, sunt proprietatea lor, a contestatorilor și 2) greșit a fost aleasă calea sechestrului de către debitor. În drept contestația și-au bazat-o pe dispozițiunile art. 399 pr. civ.

Față de această contestație, creditorul Col. Corneliu Căcea a cerut respingerea contestației, susținând că era rău îndreptată la acest tribunal, deoarece în conformitate cu art. 122 din legea burselor instanța competentă de a judeca orice contestație în contra deciziunilor Camerei Arbitrale de pe lângă bursă este numai acea cameră.

Intimatul a opus două obiecțiuni și anume: 1) că din moment ce executarea se face prin intermediul acestui tribunal care i-a ordonat corpului de portărei executarea, numai tribunalul poate fi competent și 2) că art. 122 din legea burselor se referă numai la ipoteza când litigiul este pendinte înaintea camerei arbitrale.

Asupra primei obiecțiuni.

Având în vedere că art. 122 din legea burselor prevede că contestațiunile la executare se vor putea face de orice persoană interesată potrivit dreptului comun înaintea Camerei de Arbitraj;

Că din redacțiunea categorică a acestui text rezultă neîndoios că numai Camera de Arbitraj este competentă de a judeca orice contestație s'ar face în contra executării deciziunilor ei, această competență referindu-se atât la contestațiunile introduse de părți, cât și la cele introduse de terți, — deoarece prin expresiunea de „orice persoană interesată” legiuitorul a

cuprins evident nu numai pe părțile cari au figurat în proces dar pe orice terț, care ar fi vătămat în executarea ce se face;

Văzând pe de altă parte că împrejurarea că executarea se face prin corpul portăreilor acestui tribunal, nu poate face să se schimbe competența. În adevăr art. 121 din legea asupra burselor prevăzând că executarea deciziunilor Camerei de Arbitraj se va face prin corpul portăreilor tribunalului local sau prin comisariatele de poliție din comunele urbane, după intervenția directă a președintelui comitetului bursei către tribunal sau către șeful poliției respective, a înțeles să afecteze atât corpul portăreilor cât și acel al poliției ca organe directe pentru executarea deciziunilor camerei arbitrale, ele fiind sesizate de președintele comitetului bursei prin intervențiunea către tribunal sau șeful poliției;

Că deci executarea nu se face prin intermediul tribunalului, ca organ de executare, cum greșit a susținut intimatul, ci de corpul portăreilor sau de poliție, intervenția către tribunal sau șeful poliției fiind necesară numai ca organe ierarhice ale agenților delegați cu executarea și aceasta reiese nu numai din textul categoric al legii dar și din principiul care se degajă din dispozițiunile art. 372 pr. civ. în baza căruia fiecare jurisdicție își execută propriile sale deciziuni;

Asupra celei de a doua obiecțiuni:

Având în vedere că de nicăeri nu rezultă că art. 122 din legea burselor s'ar referi numai la ipoteza când litigiul este încă pendinte înaintea camerei arbitrale și aceasta reiese atât din termenii generali ai art. 122 cât și din împrejurarea că acel text prevede în mod expres ipoteza din speța de față a contestațiilor ce s'ar introduce de orice persoană interesată în contra executărei;

Văzând că alin. ultim, invocat de contestator și care prevede că în caz de admiterea contestației Camera de Arbitraj va proceda de îndată la judecarea fondului, nu face decât să adauge inutil, că tot ea va judeca și fondul contestației — inutil din moment ce alin. I i-a dat în competența ei jurisdicția asupra oricărei contestațiuni;

Având în vedere că, soluțiunea tribunalului se impune și dintr'un alt considerent: președintele bursei având facultatea de a face ca deciziile Camerei Arbitrale să se execute, fie prin corpul portăreilor, fie prin organele de poliție, este neîndoios că el poate alege oricare din aceste organe executive. În ipoteza în care ar fi ales organele de poliție, este fără posibilitate de discuție, că tribunalul n'ar fi putut — nici măcar în limitele competenței dreptului comun — să judece o contestație, care nu se referă nici la o sentință a sa și nici la o executare făcută prin intermediul său. Că, deci în această ipoteză apare clar că contestațiunea trebuie îndreptată la instanța care a ordonat executarea și care o execută în fapt prin organele ce-i sunt afectate;

Că așa fiind situațiunea — admitând susținerile contestatorului — ar trebui să ajungem la concluzia că pentru o singură cale de atac art. 122 din legea burselor a prevăzut posibilitatea unei duble competențe și anume a tribunalului în cazul când executarea se face prin portărei și a Camerei Arbitrale când se face prin organe polițienești; soluțiune inadmisibilă, nefiind de conceput în drept o dublă competență pentru aceeași cale procedurală;

Că, deci, singura soluțiune care se impune, este numai aceea a competenței unice prevăzute în mod expres de art. 122;

Văzând însă că în contra acestei soluțiuni s'a ridicat de contestatori obiecțiunea că, competența Camerei de Arbitraj asupra contestațiunilor atrage jurisdicția acestei instanțe și asupra unor persoane nejustifiabile de acea instanță — călcându-se principiul constituțional că nimeni nu poate fi sustras judecătorilor săi firești, mai ales că în conformitate cu art. 106, Competința Camerilor de Arbitraj este limitată la diferendele izvorâte din operațiunile de bursă și deci ele fiind instanțe speciale

și competența lor trebuie să fie limitată strict la litigiile ce-i sunt date spre judecare;

Având în vedere că această obiecțiune, deși întemeiată din punct de vedere al principiilor cari trebuie să călăuzească materia, este o critică care trebuie adresată legiuitorului, care în făurirea legilor ar trebui să țină seamă de principiile ce trebuiesc să stea la baza unei bune legiuri; că judecătorii însă nu au căderea să îndrepte legile, ci de a le aplica atât în spiritul cât și în textul lor, iar nicidecum de a le corecta;

Văzând deci, că față de cele mai sus expuse, tribunalul urmează a conchide că, în conformitate cu art. 122 din legea burselor, competența a judeca contestația ce se îndreaptă contra deciziunilor Camerelor de Arbitrii, sunt numai aceste camere și că deci incidentul ridicat de intimat fiind întemeiat, urmează a fi admis;

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător V. Pastia, Tribunalul admite incidentul ridicat de intimatul Corneliu Cocea și respinge ca rău îndreptată contestația, etc.

Cu apel.

(ss) V. Pastia, P. Moscu.

NOTA. — Aceleași concluziuni mi-au fost primite și prin sentința nr. 1159 din 29 Noemvrie 1935 a Trib. Ilfov s. Notariat.

Camera Arbitrală de pe lângă Bursa de Mărfuri din București, prin decizia nr. 2 din 20 Ianuarie 1936, a primit și a julecat o contestație îndreptată către acea instanță de un terț contestaor. Prin decizia nr. 8 din 14 Februarie 1936, Camera Arbitrală revine însă asupra acestui fel de a vedea și își declină competența în favoarea Tribunalului Ilfov s. Notariat. Considerentele acestei ultime deciziuni sunt următoarele:

1. — Articolul 56 din legea asupra burselor din 1904, care reglementează precis chestiunea contestațiilor terților vătămați prin executare, dându-le în competența instanțelor de drept comun, nu este contrariu dispozițiunilor din legea care ne guvernează și, în conformitate cu art. 129 din actuala lege, nu poate fi socotit abrogat.

2. — Art. 122 vorbește de orice „parte interesată”, deci orice parte din procesul de fond, fiindcă altfel ar fi spus „persoană interesată”.

3. — Scopul legii actuale este de a restrânge, nu de a lărgi competența Camerilor de Arbitraj, care au un caracter de instanță profesională compuse fiind dintr-un magistrat și doi comercianți cari pot forma majoritatea — iar chestiunile ce se deduc în mod obișnuit prin contestațiile terților, nu pot reclama și sunt streine de competența unor arbitri comercianți.

4. — Camerele de Arbitraj, după sistemul actualiei legi, nu sunt instanțe de judecată și de executare, fiindcă executarea se face prin intervenția președintelui comitetului bursei, persoană streină de Camerele de Arbitri.

Din considerentele de mai sus se deduce că, terții vătămați ar trebui să introducă contestațiile lor înaintea instanțelor ordinare.

În cazul când executarea s'ar face prin comisariatele de poliție, valoarea va determina dacă judecătoria sau tribunalul este competente a judeca contestația terțului, al cărui domiciliu determină și competența de loc a instanței, ca unul care în executarea pornită de către partea câștigătoare din procesul de fond, are figură juridică de părît.

Considerentele acestei deciziuni contrarii deșteapă următoarele observațiuni:

1. — Art. 56 alin. III din vechea lege contrazice art.

122 din legea actuală, deci este abrogat. Chiar dacă art. 56 nu ar fi avut o redacțiune net contrarie legii în vigoare, se pare că legea din 1929, care este o lege de unificare, a înțeles să înlocuiască toate legile referitoare la bursele de comerț, cu excepția dispozițiilor capitolului VII din legea dela 11 Iunie 1913. În acest sens vezi avizul Consiliului Legislativ la art. 129.

2. — Art. 122 deși depășește spiritul unitar al legii, de restrângerea competenței camerelor de arbitri, rămâne totuși un text precis care trebuie aplicat în litera sa.

3. — Camerele de Arbitraj sunt instanțe de jude-

cată și de executare. Dacă legea dispune că președintele comitetului bursei pe lângă care funcționează Camera de Arbitri va primi acțiunea, va fixa termen, va trage la sorți arbitrii și va interveni pentru executarea deciziei, aceasta se explică prin faptul că în conformitate cu art. 106, Camera Arbitrală este instituită pe lângă bursă și deci se confundă cu ea.

Socot că aceste simple observațiuni stăruie pentru susținerea considerentelor din sentința mai sus publicată.

S. N. CHARAS.

JURISPRUDENȚA STREINĂ REZUMATĂ

CASAȚIA ITALIANĂ, 13 Ian. 1936

Societăți comerciale cu răspundere nelimitată. Responsabilitatea soților pentru acoperirea pasivului.

Lichidatorii societății comerciale cu răspundere nelimitată, au dreptul de a cere soților personal responsabili, orice sume de bani necesare stingerii pasivului social, peste cota adusă de ei ca aport.

Creditorii societății păstrează acțiunea personală contra soților care sunt responsabili solidar față de ei; în ce privește responsabilitatea soților față de societate, în persoana lichidatorilor, aceștia suportă proporțional cu cota lor, pasivul social (Riv. dir. comm. 1936, II, p. 193).

CASAȚIA ITALIANĂ I, 6 Aprilie 1936

Filiațiune. Căsătorie anulată pentru impotența soțului. Efecte asupra statului copiilor.

Când o căsătorie este declarată nulă pentru cauză de impotență a soțului, acesta nu este îndreptățit a cere și a obține dela tribunal rectificarea actului de naștere al copilului recunoscut înainte de anularea căsătoriei, prin ștergerea numelui tatălui și a indicațiunii referitoare la paternitatea legitimă; are însă numai dreptul să facă acțiune de nerecunoaștere a fiului, chiar dacă din sentința de anulare rezultă că impotența era de așa natură încât orice procreațiune era exclusă (Massim. Foro it. 1936, I. p. 234).

CASAȚIA ITALIANĂ I, 17 Aprilie 1936

Mandat comercial. Revocare. Justă cauză.

Mandantele, chiar în materie comercială, poate revoca oricând mandatul; dacă însă revocarea nu este provocată de o cauză justă, mandantele este răspunzător față de mandatar, de daune.

Justă cauză trebuie să consistă într-o cauză obiectivă și anume într'un fapt atât de important încât continuarea mandatului să devină material și moral, prea păgubitoare, așa încât dacă mandantele ar fi prevăzut aceasta în momentul în care a dat mandatul, s'ar fi dispensat de a mai conferi mandatarului acea însărcinare.

Pentru ca pierderea încrederii în mandatar să justifice revocarea, trebuie ca faptele care au provocat neîncrederea, să aibă la bază o cauză obiectivă în sensul celor de mai sus (Massim. Foro it. 1936, p. 254).

CASAȚIA ITALIANĂ, I 20 Aprilie 1936

Donație. Dar manual.

E validă donația manuală de lucruri de o valoare mică, fără forme solemne.

CASAȚIA ITALIANĂ, 13 Iunie 1935

Acțiune revocatorie civilă și falimentară. Deosebire.

Creditorul păgubit prin actul fraudulos al debitorului său, poate exercita acțiunea revocatorie civilă, chiar dacă creditul său este posterior actului de înstrăinare, însă cu condiția ca înțelegerea frauduloasă a debitorului cu terțul să fi fost anterioară nașterii creditului.

Dacă acțiunea aceasta se exercită de un singur creditor, are de efect recuperarea limitată a bunului în sensul că prin ea nu se tinde la restituirea bunului alienat în mod fraudulos în patrimoniul debitorului, ci numai la restabilirea asupra acelui bun a garanției normale la care are dreptul creditorul fraudat.

Dacă această acțiune se exercită cu ocazia falimentului debitorului, de către judele sindic, ea are de efect anularea actului față de masă și deci restituirea bunului în patrimoniul falitului ca și cum acest bun nu ar fi ieșit niciodată din acest patrimoniu (Riv. dir. comm. 1936, II, p. 202).

CASAȚIA ITALIANĂ, 17 Iulie 1935

Lichidare. Când încetează societatea.

În principiu, închiderea lichidării cu publicarea operațiunilor finale, cu plata creditorilor intervenienți sau cunoscuți și cu repartizarea restului, între soți, produce încetarea societății și deci a reprezentanței active și pasive a lichidatorului.

Această încetare însă, cu toată declarația de închidere a operațiunilor de lichidare, nu produce efecte cât timp este încă pendinte un litigiu cu un singur creditor (Riv. dir. comm. 1936, II, p. 230).

CASAȚIA ITALIANĂ III, 3 Aprilie 1936

Responsabilitate civilă. Ad-ție publică. Funcționari. Fapte streine de atribuțiunile lor. Responsabilitate indirectă. Concurs de culpe.

Pentru a se pune în sarcina unei administrații publice, o răspundere civilă și deci obligația de a repara daunele, este necesar ca un act ilicit generator de daune să fie săvârșit de un dependent care lucrează pe contul administrației, în exercitiul funcțiunii sale și în scopul urmărit de acea administrație. Dacă lipsește această corelațiune, faptul comis rămâne opera exclusiv persoanei a autorului, fără a putea fi imputat administrației.

În genere administrația publică nu poate fi ținută responsabilă pentru faptul ilicit al funcționarilor săi, deoarece între aceștia și administrație, nu intervine un raport de drept privat de dependență (nu sunt prepuși) ci un raport de drept public.

Însă aceasta nu înseamnă că administrația publică este totdeauna neresponsabilă de faptele funcționarilor săi care lucrează în sfera atribuțiilor lor și în actele lor manifestă voința administrației, deoarece în aceste cazuri activitatea funcționarului are a se considera drept activitate a administrației și deci îi angajează răspunderea.

Dacă însă persoana păgubită de activitatea ilicită a unui funcționar, nu și-a dat osteneala să discearnă, dacă actul dăunător pe care funcționarul l-a conceput sub ochii săi, este sau nu legitim, ceea ce avea dreptul s-o facă, o asemenea omisiune poate constitui în anumite cazuri o culpă a celui păgubit, care să acopere sau să se compenseze cu culpa funcționarului.

Pentru a exista o responsabilitate a comitentului pentru faptul comisului său, nu este necesar un raport causal adevărat între faptul comis și atribuțiile funcționarului, însă nici nu este suficientă o coincidență ocazională sau materială între aceste 2 elemente, cerându-se cel puțin ca acea ocazie să aibă un caracter necesar, în sensul ca faptul dăunător să intre în sfera de activitate desfășurată de autor în cadrul atribuțiilor lui (Massin, *Foro it.*, 1936, I, p. 230).

C. APEL, BRESCIA, 28 Iunie 1935

Administratori. Responsabilitate. Acțiune exercitată de mandatar. Procesul-verbal al adunării. Forma. Abținerea dela vot a administratorului.

Acțiunea contra administratorilor unei societăți pe acțiuni se poate exercita și de un mandatar special, și nu de cenzori, în urma votului adunării generale.

Legea nu dispune nimic cu privire la elementele procesului-verbal al adunării și nu prevede nicio nulitate pentru lipsa unui element; de aci rezultă prezumția că atunci când într'un proces-verbal nu rezultă o omisiune substanțială, normele impuse de lege au fost respectate.

Deci când se prevede că la adunare a participat numărul necesar de acționari pentru a lua hotărâri valabile, se presupune că acționarii au fost în număr.

Orice administrator trebuie să se abțină dela vot chiar când adunarea deliberază asupra răspunderii altui administrator.

Obligațiunea abținerii se extinde și la cazul când deliberarea poartă asupra răspunderii directorului (Riv. dir. comm. 1936, II, p. 253).

C. APEL, GENOVA, 27 Febr. 1936

Societate. Administrator și director. Cumul. Admi-

În principiu nu este admisibilă cumularea în aceeași persoană a calității de soț administrator cu aceea de director—funcționar a unei societăți anonime.

Totuși, acest cumul se poate considera admisibil când numirea ca director este anterioară numirii sale ca administrator și când prima numire s'a făcut în puterea actului constitutiv sau a fost supusă deliberării adunării generale, însă cu condiția ca administratorul-director să rămână supus din punct de vedere ierarhic, consiliului de administrație (Foro it. 1936 I, p. 636).

CURTEA SUPREMA POLONĂ, 28 Martie 1934

Venituri percepute pe nedrept. Dacă este aplicabilă prescripția de cinci ani. Soluție negativă.

Un moștenitor percepușe pe nedrept veniturile imobilelor aparținând celorlalți moștenitori. La acțiunea acestora pentru restituirea veniturilor, moștenitorul a invocat prescripția extintivă de cinci ani. Curtea supremă din Polonia a statuat că prescripția de cinci ani nu poate să fie invocată de cel care a perceput pe nedrept veniturile. Prescripția se putea invoca de debitorul veniturilor. (Din rev. trim. de dr. civil 1936, nr. 1, pag. 306).

NOTĂ. — Prescripția de cinci ani prevăzută de art. 2277 cod. civ. fr. (1907 cod. civ. rom.) caută să protejeze pe debitor de acumularea datoriei sale cu caracter de periodicitate. Fără această prescripție, datoria periodică ce s'ar fi plătit din venituri s'ar transforma într-o datorie de capital, susceptibilă de a ruina pe debitor, dacă ar fi reclamată după trecerea unui număr prea mare de ani (*Planiol et Ripert, Traité pratique*, vol. VII, nr. 1333, pag. 661).

Prescripția aceasta nu poate fi invocată decât de debitorul, care era obligat către creditorul său să plătească datoria periodică. Astfel ea poate fi invocată de arendaș sau cel care împrumută cu dobândă, când proprietarul sau împrumutătorul vor pretinde datoria periodică după o trecere de timp mai mare de cinci ani.

Prescripția însă nu poate să fie invocată de cel care nu se găsește într'un raport contractual cu creditorul. Nu ar putea astfel să fie invocată de cel care a încasat veniturile pe nedrept. Căci cel care a încasat veniturile pe nedrept nu era debitorul pentru o datorie periodică față de cel care avea dreptul la venituri. Pentru creditor cel care a încasat veniturile se găsește dator cu ceea ce a încasat. Ne găsim în fața unei datorii globale. Este o datorie de capital. Acest debitor deci, după cum se arată și în decizia mai sus rezumată, nu va putea să invoace prescripția de cinci ani.

Rațiunea de a nu se acumula o datorie periodică pe un timp prea îndelungat, observăm că este la baza și a adagiului „les aliments n'arréragent pas”. Acest adagiu, pentru cei care susțin aplicarea lui, se sprijină între altele și pe rațiunea că dacă s'ar cumula ratele alimentare, situația debitorului ar fi foarte grea, fiindcă debitorul în loc de o plată din veniturile sale ar trebui să facă o plată din capital.

Pentru discuția asupra valorii acestui adagiu trimitem la sent. nr. 82/926 a Trib. Dâmbovița s. I, în *Harmangiu-Georgean*, cod. civ. adnotat, vol. I, sub art. 185, pag. 267.

Asupra chestiunii discutate în decizia mai sus rezumată, a se vedea și observațiile d-lui *H. Mazeaud* în *Rev. Trim.* 1936, la pag. 306.

HARITON UDREA
Magistrat

O lămurire

În Buletinul Societății de legislație comparată, scris în limba franceză, în numărul festiv 1936, la pagina 337, în articolul d-lui Gr. Phereckide, comercialiști francezi pentru gratuitate a dotei față de ambii soți sunt: *Lyon Caen* și *Renault. Thaller* și *Percerou* urmează să figureze în paranteză, pentru părerea contrară.